

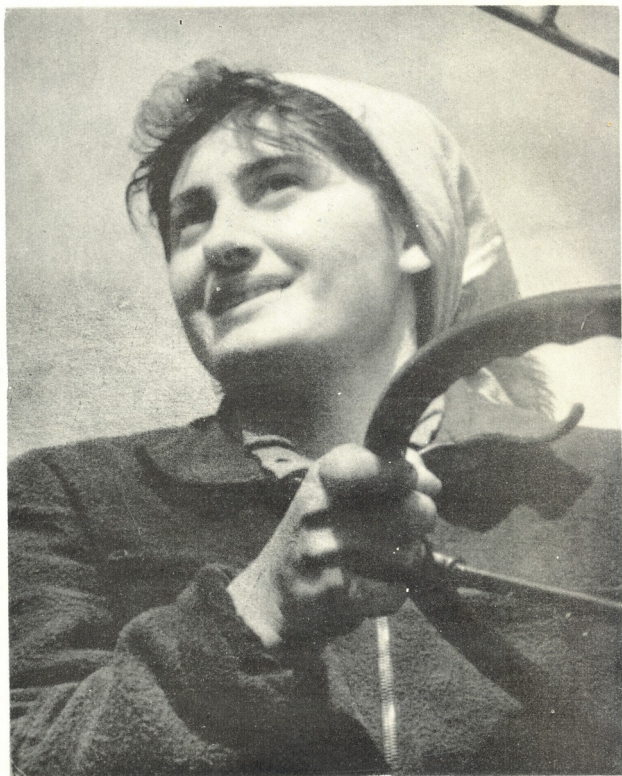
545
965

საქართველოს
ბავშვთა ლიტერატურის
ცენტრი

ბ ბ ბ ბ
№ 5 1985 წ.

საქართველოს ბავშვთა ლიტერატურის ცენტრი

ლელა არსლანიანი
(წერილი იხ. მე-2-3-ზე გვ.)

კოსმოსის უბურჩი ბრძელდება, სულ ცოტა ხანია, რაც წარმატებით დამთავრდა პრაკულადილიანი თანამგზავრი ხომალდის „აისი-2“ კოსმოსური ფრენა, რომ მთელი მსოფლიოსათვის ცნობილი გახდა კოსმოსის დამკვრებ ახალ გმირთა — კაცული ივანეძისა და ბელინიძის და ალექსის აკტივოსისა და ლეონოვისის — სახელები. მათი გაფრენით ახალი, უაღრესად დიდგნობიანი ფრთხილი ჩაიწაბა კოსმოსის ათვისების ისტორიაში; მსოფლიოში პირველად საბჭოთა კავშირში განხორციელდა თანამგზავრი ხომალდიდან აღამიანის გასვლა და მისი თანამგზავრი ფრენა კოსმოსურ სივრცეში. ეს გაბედული შესაბამისი მეთაური კოსმონავტმა მფრინავმა აბ. ა. ლეონოვმა (სურათზე მარცხნივ), ხომალდის „აისი-2“ მეთაურის კოსმონავტი მფრინავის აბ. კ. ბელინიძის (სურათზე მარჯვნივ) მონაწილეობით.

საქართველო

მეანაწის ლეპალება

უკანასკნელ დრომდე კაცობრიობამ არ იცოდა ჩაის ფოთლის მექანიზებული კრეფის მავალით, თუმცა, ეს სამუშაო ყველაზე შრომატევადია სოფლის მეურნეობაში. თითოეული ჰექტარი ჩაის პლანტაციიდან მოსავლის ასახლება საჭიროა სულ ცოტა 300 კაცად. ამასობა საკარგოების კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების ჩაის პლანტაციებს 60 ათას ჰექტარზე მეტი უჭირავს. იმისათვის, რომ სუხოწის მანძილზე დროულად და უდანაპარტოდ იქნას აღებული მთელი მოსავალი, საჭიროა ყოველდღიურად საყრდენი გაეიდეს 133-134 ათასი კაცი. ძნელია ამდენი მუშახელი ყოველდღიურად გაგზავნიო ჩაის პლანტაციებში სოფლის მეურნეობის სხვა დარგებისათვის ზოიანს მიუყენებლად საყრდენი შემოსული დევები კი ბუტყებზე არ შეიძლება დარჩეს თნივად ერთ ზედმეტ დღეს, რადგანაც ეს გამოიწვევს მოსავლის შემცირებას, ფოთლის გაუხერხებას და ნელდელის ხარისხის გაუარესებას.

ყოველზე ამასთან ერთად, ჩაის კრეფა მეტად მძიმე სამუშაოა. მარჯვნი მუშაობს ყოველგვარ ამინდში—ზოის სიხვედის ქვეშაც და წვიმშიც. დღეში 60-70 კილოგრამი ნელდელის მოსაყრდენად მერაიეს უხდება რამდენიმე ათასი გონივრული მოძრაობის მეტრულუბა. ჩაის ბუჩქის ერთ კვადრატულ მეტრ ზედაპირზე 3-4 ათასი ყლორტია, სხვადასხვა სიმაღლეზე განლაგებული. ეს ყლორტები ერთმანეთისაგან დაცილებულია სხვადასხვა მანძილით. ყველა ისინი ერთდროულად როდი შეიშლის, არ შეიძლება დავარდლით კრეფის ტექნოლოგია. თითოეული ყლორტი უნდა მოიწყვიტოს განსხვავებულ სიმაღლეზე — მხოლოდ იქ, სადაც მოაგრდება დერაკის გახევება და იწყება მცენარის წახი წახი-

ლი. არ, რატომ იყო, რომ ჩაის კრეფის მექანიზაციის პრობლემით დაინტერესდნენ მოსოფლის საეკონომიკო საბჭოების ცენტრი. სამუშაოდაც, ამ საკითხის გადაჭრის ყველა ცდა მაჩვენებელი მოაგრებოდა. მეჩაიეობის ისეთ გამოწინილი სპეციალისტებსაც კი, როგორც იყვნენ ინტელისული მეცნიერები უცრის და მანი, არ სჯეროდათ, რომ ჩაის მექანიზებული კრეფის საკითხი წარმატებით გადაჭრებოდა, მაგრამ საბჭოთა სპეციალისტებს უკლი გრუტება უცხოილთა ამ წარუმატებლობა და სპეციალურმა განწყობილუბამ. ისინი დარწმუნებულად მითითებებით განაგრძობდნენ მუშაობას ჩაის კომპლექტური მოყვანის მეცნიერული თეორიის

შესამუშავებლად, ჩაის საყრდენი მანქანის შესაქმნელად. ამ ვის უნდა მოეცადა პირველი რიგში ხელი ამ საქმისათვის, თუ არა ქართველი მეცნიერებსა და კონსტრუქტორებს. საკართველო სამამულო მეჩაიეობის სამშობლო. იგი სსრ კავშირში წარმომავალი ზოელი ჩაის 90 პროცენტზე იძლევა. ეს ისტორიული ამოცანა წარმატებით გადაწყვედა. ქართველი მეცნიერების, ინჟინერ-კონსტრუქტორების და მანქანათმშენებელთა შეუპოვარი შრომით შექმნილია მოსოფლოში პირველი ჩაის საყრდენი მანქანა, რომელიც თანდათან იცავებს აღმსიანის ადგილს.

გინახათ ეს ტექნიკი მანქანა პლანტაციოში მუშაობის დროს? ერთი შეხედვით გვეჩვენება ნელა მიდისო, მაგრამ ეს მხოლოდ ასე გვეჩვენება. მანქანის უამრავი თითები სწრაფად აცლიან ბუტყებს ნახ დუგებს და ბუნებრივადვე აგზავნიან. მანქანის რეზინის თითები ძალიან მგრძობიარენი არიან, არავითარ შემთხვევაში იქნის არ აზღვრენ: გააღწვიებულ, მოუხეში ფოთლებს, არც ტოტებს მოტებენ და უმწიფარ, ჯერ კიდევ

მოსოფლოში პირველი ჩაის საყრდენი მანქანის სატესთან გახედულად სხედან გუმინდელი რიგითი მარჯვადები, რომელთაც ჯერ კიდევ ამ ცოცხანის წინათ მხოლოდ ირგუნდა შედგომით ჩაის კომპლექტური მოვლა-მოყვანაზე მანქანა, საქართველოში ავტომატურად მოუღებებს ყლორტების მოწყვეტის წერტილს. იგი კრეფს დუგებს, რომლებიც თავითათი სინათლი ორნადაც არ ჩამოეარდებიან ხელით მოყრდენს. თითოეული მანქანას თავისუფლად შეუძლია მომცხებურის 10-15 ჰექტარ ჩაის პლანტაციას, განათავსოვულობს სუხოწის განსაკუთრებულ 3.000-4.500 კაცადღე და მეურნეობას მისცეს ათობით ათასი მანეთის ეკონომია.

რამდენიმე ასული ასეთი ტექნიკი მანქანა წარმატებით მუშაობს პირველ რესპუბლიკის კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში. განსაკუთრებით ბევრია ისინი ზუგდიდის ჩაიონის ინჟინრის მეჩაიეობის საბჭოთა მეურნეობაში.

ალამინაბი მარათაენი მინაბასი

1964 წელთა საბჭოთა მეურნეობის დირექტორი, სოციალისტური შრომის გმირი სვერკან ურალიძე, მთავარი აგრონომი რევაზ დავითულიანი, მთავარი ინჟინერ-მექანიზატორი აკაკი შულთა სეველიანე ჩაის საყრდენი მანქანების მუშაობის შედეგებს, ანგარიშობენ, ითვლისწინებენ ახალ შესაძლებლობებს...

— როგორ მიდის საქმე, კლარა? — ეკითხება საბჭოთა მეურნეობის პირველი ადგილსამყოფელი მისი აგრონომი თამარ ჩოჩია მზისაგან სახეშეფარებულ გოგონას.

— ჯერ მხოლოდ ტონანახვეარი ფოთლოი მოყრდენი ლოლამ წინადადებურად გაიხეწრა.

შემთხვევით არ ახსენა ამ გოგონამ ლოლა არღვლიანი, რომელიც ერთი პირველთაგანი მიუღდა ამ „ტუკიანი“ მანქანის სატეს და შრომის მოყვარეობისა და უნარიანობის შესანიშნავი მაგალითი უჩვენა.

1960 წლის გაზაფხულზე სკოლა რომ დაამთავრა, ლოლა არღვლიანი სწავლიდან ჩამოვიდა და მუშაობდა დაიწყო ინგოინრის მეჩაიეობის საბჭოთა მეურნეობაში, სადაც უკვე მუშაობდა მისი უფროსი და თამარი.

მიიღან ახალგაზრდული გოგონა სულ უფრო და უფრო აქტუვობდა ჩაის მოვლა-მოყვანის აგროტექნიკას, მწვანე დუგების კრეფის ხელო-

ლოლა არღვლიანი

შემოსუველ დუგებს ხომ ახლასაც არ გაეკარებოდა. საცდევ თითები ჩინებულად არჩევენ მათ ერთმანეთისაგან და ბუტყებზე კრეფენ მხოლოდ სტანდარტულ მოთალებს, რომლებიც შეიძლება პირდაპირ გაიგზავნოს ჩაის ფაბრიკაში.

ნებს და მალე ყველა გააცხრება — სარკორღო მარცხლებს მიაღწია.

1961 წლის გაზაფხულზე, როცა ინჯირის საბჭოთა მეურნეობის პლანტაციებში პირველი ჩაის საკრფე მანქანები გამოიშინნენ, ლოლამ მამაკაცებთან ერთად შეისწავლა მანქანის მართვა და ჩაის საკრფე მანქანაზე დაჯდა. მანქანა ხშირად არ უშორებოდა კალიმივლის, ტუყებოდა ლითონის თითები, რატომღაც ძრავაც „კოტობოდა“, მოთვალთვალე სისტემაც გამოდიოდა მწყობრიდან. მთავარ ინჟინერ-მექანიზატორს აკურ შეუღაიას დიდი ჯახა ადგა, რომ იგი წესრიგში მოეყვანა. გამოცდილებას იძენდნენ საბუსთან მჯდომი ადამიანებიც.

ახლა ინჯირის საბჭოთა მეურნეობაში კომპლექსური მექანიზაციის 36 რეოლი მუშაობს. თითოეული რეოლის განკარგულებაშია როგორც ჩაის საკრფე მანქანა, ასევე თვითმავალი მასი, რომლის დახმარებითაც ტარდება ბუჩქების რეგულაციის დამუშავება და პლანტაციებში სასუქების შეტანა. ამ რეოლებში მექანიზაციის გამოყენებით წარმოებს აგრეთვე ბუჩქების გასბლავა-ფორმების სამუშაოები, მცენარის დაავადებებისა და მწერების საწინააღმდეგო ღონისძიებანი. აგალთან პერიოდში პლანტაციებში მუშაობს ხელოვნური დაწვიმების დანადგარები.

საბჭოთა მეურნეობაში მანქანებით ფოთლი 407 ჰექტარზე იკრიფება. გასულ წელს 1.649 ტონა ხარისხიანი ჩაის ფოთლი მოკრიფეს. ეს იმას ნიშნავს, რომ კომპლექსური მექანიზაციის რეოლებმა ჰექტარზე საშუალოდ მოიყვანეს 4.030 კილოგრამამდე „მწვანე ფოთი“.

კომპლექსური მექანიზაციის რეოლების შექმნაზე მეურნეობის პლანტაციების მოვლა-დამუშავებას 1.630 მუშა სჭირდებოდა. ახლა მათი რიცხვი ათას კაცამდე შემცირდა, არ სჭირდებათ სუსხორები მუშებიც. მანქანებით მუშაობისას ერთი კილოგრამი ხარისხიანი ჩაის ფოთლის კრფვაზე გაწეული პირდაპირი დანახარები მხოლოდ 91-10 კაპის შეადგენს. ეს მაშინ, როდესაც ხეული კრფვისას იგი 22-23 კაპის აღწევს.

მოდერნული მეცნიერული დასაწვისიდან ლოლა არღვლიანი სათავები ჩაუქვს ჩაის მოვლა-მოყვანის კომპლექსური მექანიზაციის რეოს, რომელიც ოთხი კაციისაგან შედგება და 11 ჰექტარ პლანტაციას ვლის. ლოლა, რომელიც ერთ კაცზე ამ საბოლოო-სამუერწო ინსტრუმენტს ატარებოდა ფეხით, ახლა მექანიზაციის საბოლოო მეურნეობის აგრარობიან ლობორატორიაში მუშაობს. მათი უმცროსი ძმები — რიას და ღრინდის მექანიზაციის სასწავლებელს ამოაგრებენ და მალე იმეცხებიან ჩაის საკრფე მანქანის საქმეს.

ლოლას დამზარება დაწესებულება დაამთავრა საბჭოთაების სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის აგრარობიულ ფაკულტეტზე და ახლა მექანიზაციის საბოლოო მეურნეობის აგრარობიან ლობორატორიაში მუშაობს. მათი უმცროსი ძმები — რიას და ღრინდის მექანიზაციის სასწავლებელს ამოაგრებენ და მალე იმეცხებიან ჩაის საკრფე მანქანის საქმეს.

კლარა დავითაია 1959 წელს დაამთავრა ზუგდიდის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი და ინჯირის მექანიზაციის საბჭოთა მეურნეობაში დაიწყო მუშაობა. მას შემდეგ არც ისე დიდი ხანი,

კლარა დავითაია

მაგრამ კლარამ უკვე იხსება თავი. მისი უფროსი ძმა კლიმენტე მასავით მართავს ჩაის საკრფე მანქანას. კიტე, კარლი, მურადი და ხუტა ატობო მანქანების საქმეს უსებდნენ და შეუფერხებლად ეხმადებიან „ფოლადის ჯაღღერების“ მძერ და-ხევეტულ „მწვანე ფოთის“ ჩაის ფაბრიკაზეც. სახლის საკვილოდულო თავდადებაზე მხოლოდ კლარას სხვა და-მეხებიც: აკაი, ნიკოლოზი, კოკი, კლავდია და შოა. კლარას ნიშნობები ბაბო და დომენტი დავითაიები, რომლებმაც სამშობლოს თორმეტი შვილი აღუზარდეს, ხანდახან მუდომის მიუხედავად აქტიურად მონაწილეობენ სასოფლო-სამეურნეო-სასარგებლო შრომისა.

მართალია, კლარა შარშან ჩამორჩა მეგობარს, 36 ტონა ფოთლი მოკრიფა მანქანით მაშინ, როცა ლოლა არღვლიანმა 54 ტონამდე დააბეჭდა ფოთლი, მაგრამ გულს არ იტყვის. წინ დიდი სამუშაოა.

უხარბათ ლოლა არღვლიანსა და კლარა დავი-

თაის, რომ მათ ყოველთვის იხსენიებენ საუკეთესო მექანიზატორები: გიორგი ყურეას, სერგო ვახაგავს, გივი აკობას, იგორი ფარცხვანიას, გურამ შედანიას, კუმეურ ბერულავას, ილია შულაიას, ბიძინა ჯაბუას, სულიკო ბიჭიას, გურამ ბეგუშვილს, კანდიდა სტიქინავას და სხვათა გვერდით, უხარბათ, რომ რუსულბაის ქალი-შვილებს შორის სულ უფრო მრავლდებიან მოწინავეები, ამავთონ, რომ „საქართველო“ მალე გავა აშენებოქანის და კრანოვდარის მხარის მიწებზეც და უფრო შორსაც.

თბილისის სასოფლო-სამეურნეო მექანიკა-მშენებელმა ჭარხანამ უკვე მიიღო დაჯილდოება ამ სასწავლებლო მანქანაზე არგენტინის ტექნოლოგიური ინსტიტუტისაგან, იაპონური ფრმისაგან — „კორი კომპანია“, ინგლისური ფრმისაგან — „მასეი ფერეიუსონი“.

1 023 დღე ზეზის ცხოვრებაში

ვერა გეგუაძის დიდმა სამამულო ომმა თბილისში მოუწერა აღერიცხების რაიონის ქანჩარბოლოს დაცვის განყოფილების გამგე იყო და ამავე რესპუბლიკურ კლდურ სავაჭრო სკოლაში პროფესორი გრაგოლ მუხამბათაძის ორდინატორად მუშაობდა. ვერა დიდი მონღონებით იტყუებოდა ქართველებს და თავის მასწავლებლის, პროფესორ მუხამბათის ხელმძღვანელობით რთული ოპერაციების ჩატარებაში მონაწილეობდა...

ფაშისტური გერმანიის თავდასხმის შემდეგ ვერა გეგუაძის სამშობლოს დამცველთა რიგებში ჩაიდა. 1941 წლის 31 დეკემბრის ღამეს საღესტო გვირი, რომელიც ვერა იმყოფებოდა, ხანძარში იწვინდა სევასტოპოლს შიდა.

ექვსი თვის მანძილზე მესამე რანგის სამხედრო ექიმი ვერა გეგუაძის სკვედრიდან ორთაბორილოში მეტწილად გამარჯვებული გამოდიოდა, სიცოცხლეს უბრუნებდა საბჭოთა ზემოქმედებას. მას მხარში ედგა სანიტარული ბატალიონის სამხედრო ექიმი კერისნაილი, მათ შორის სამხედრო სამსახურის ლეიტენანტი, პერისნაილი ვერა მირიანაშვილი და ლაბორანტი თამარ მაკალათია.

მიტინგებში სულ უფრო ვაშვამებულ თავდასხმებს აწუხებდნენ ისედაც წინარეობდა ქველ ქალაქში. იერიში იერიშს მოსდებოდა, ახალ-ახალი სატანკო ნაწილები გამოჰყავდათ სევასტოპოლის გვირიცხვების წინააღმდეგ.

250 დღე-ღამის განმავლობაში იგერიებდნენ ჩვენი მეომრები შემოტევას და მსოფლიო გააოცების თაიფით საარაკო გმირობით. ამ 250 დღედაც 180 დღე-ღამის მანძილზე ვერა გეგუაძი და მისი მეგობრები თავს დასატყუებდნენ დამჯილებს, რომლებიც ანეკრმანის გამოქვაბულში შეაფარეს.

დამოკარდა სევასტოპოლის გვირილი დაცვის 250 დღე. 3 ოგლისს, როცა დაქრდა მორიგი პარტია ჩაიყვანეს, სივერისა ბუზბასთან სადავოები ვეშვი ჩასახლნადა, აქ სამხედრო სურათი დახვდა: დამჯილებით დატვირთული ჩვენი გემები და კატარბები იძირებოდა. საინტერესო მთავარი მხიდავდა ქართველებს მეომრებს გერმანელა, ნაიჭრებშია ბოზადადნენ. ქართველმა დაქრებულმა ვერა გეგუაძის შეთავაზებით მოახერხეს ათობით დაქრების გადაყვანა გამოქვაბულში და გადაჩენა.

მოკარ დღეს, როცა ისინი ვერა გამოვიდნენ, გერმანელ ფაშისტთა ტყვეობაში აღმოჩნდნენ...

სამწერ სცადა ვერა გეგუაძის თავის დროებითან ერთად ტყვეობიდან გაქცევა, მაგრამ სამწერზე გახაწრეს, ბოლოს ჩაიკეტეს ვაგონში და გერმანიისკენ გასაუფრეს.

თვეზე მეტ ხანს გაგრძელდა ეს მონქანცეული, ტრადიული შემთხვევებით დასაქვ მგავარობა. 1942 წლის სექტემბრის ბოლოს მათი უფროსი მოადგიე დასავლეთ გერმანის ქალაქ ესენს. საბჭოთა ტყვე ქალები, რომელთა რაოდენობა 800-ს აღემატებოდა, შერეეს ქალაქ-გვირილი მათთვის მოწყობულ ბანკანს. საცადოდა სანაგავი იყვნენ შიმშილის, სიცოცხლის და ტუქებისგან გაჩვენებულ ადამიანები.

ესეული ჩასვლის პირველსავე კვირა დღეს ფაშისტთა მმართველებმა მოწყვეტეს ტყვეობით ვაგონები. საბჭოთა ქალები ამ ბაზრობაზე იყიდებოდნენ ცელობით და ბიოუმადა, იყიდებოდნენ, როგორც პირველები, მათ უსწრჯავდნენ კუნწებს, ფეხებს, კბილებს, მუცხარბიკეები და შექარბნები, მემამულეები და სახელმწიფო ორგანოების ჩინოფიკები, ვაჭრები, როგორც პი მოიწოდებდნენ რომელიც, მამუნე მოქარბებდნენ წარწრის ობიკ და დანაშობებდნენ. ადამიანები ახალი კარგადნენ თავათი სახელს და ვაჭრს.

ახიო ბდი ეწიათ ქართველ ქალმშობლებსაც. ვერა გეგუაძი ყველამ დაიწუნა სიგამზრდისა და სისუბტის გამო. მშინ მამო მირიანაშვილი აუჯერდა თავის მებატრონეს. დიდი შახტების მფლობელს:

„არც მე წამოვალ თუ იმასაც არ წამოვიყვანო, — თან ვერავე მიუთითა, — ეს ჩემი და არის, ჩვენ ან ერთად წავეყვანეთ, აქ აქვე დასიცილებთ ორადვინი“.

გეგუაძი და მირიანაშვილი მართლაც ერთად მოხდნენ. მაკალათია კი სხვა ქალების ქარხნის მებატრონემ წაიყვანა ქალთა დიდ წაყვანთან ერთად.

ექიმი და ექიანი აუტანელ პირობებში მუშაობდნენ შახტში. ისინი ცუდდობოთ გერმანელ მუშებს, რომლებიც ქალმშობლებთან პირად საუბარში თავიანთ თავს „ტელმანებს“ უწოდებდნენ. მათ სახლდან შვირად მოქმედებდა ვერასთან და მაროსთვის ბუტერბროტები, ქალის ნახშირი სუფთა ტანსაცმელი.

გეგუაძი და მირიანაშვილი შახტში მუშაობის ორი წლის მანძილზე სასოტავს ეწეოდნენ, იავადყოფებდნენ თავს, გაუბრუნდნენ ქანასში შირით ვაგონების დეტორთავს, რის გამოც აღდგენილ მუშაობადაც დატოვდა და კიდევ გარჯებდა. მათ მთელი ორი წელი განწავლობაში ღამის ცვლაში უხუცობოდათ მუშაობა. როცა ამერიკელები და ინგლისელები ავიცია დამოძახეს დაწვედნენ, გეგუაძი და მირიანაშვილი ნაწინა „ტელმანელებს“ დასმარებოთ ახერხებდნენ შახტში ელექტროგაყვანისთვის მწყობრადან გამოყვანას, ზოგჯერ კი ხე-მასალის წაწკარბისათვის ცეცხლს წაყიდებას. გერმანელები ამას რუს ტყვე მამულებს ახარებდნენ, რომლებიც მაისკვეშებით მუშაობდნენ 18-20 საათის განმავლობაში და იქიდან ღონებდილინი ამოდიოდნენ.

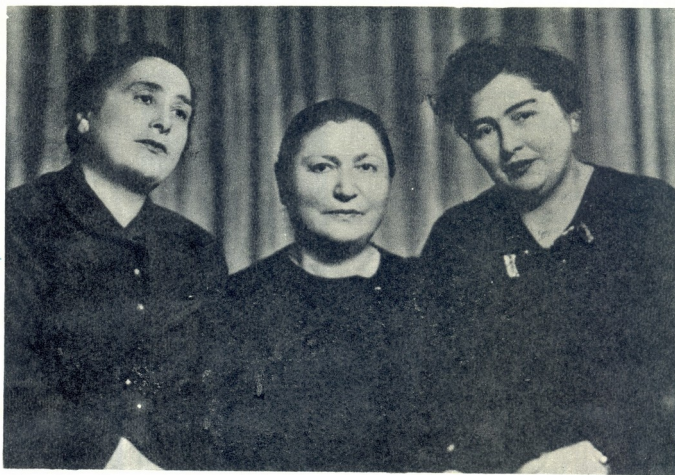
...საბჭოთა ტყვეების ხანაყის სავაჭროლოში, სადაც ვერა გეგუაძი გადაყვანეს, იყვნენ საბჭოთა ტყვეები: ექიმი ანატოლი ოსიბინის ძე შმაჩერნი, ექიანები ვალია მარკოვა და თამარ ვოლონსკა, ფერმულები იანე ვერელოუკი და გრაგოლ რუდენკო, სანიტარი თიდიკო ხოზიაკოვი.

გულთბილად მიიღო ვერა გეგუაძი ტყვე მედერსონალმა. მთელი ღამე საუბარში გაატარეს. გაეცნენ ერთმანეთს. ყველანი მგზნებარე საბჭოთა პატრიოტები აღმოჩნდნენ.

— თუნდც შიშობლით ამზობდეს სული, ოღონდ იქვენთან ვიყო! — უთხრა მათ სიხარულით სახეგარწყინებულმა გეგუაძისა და ლოუებზე ჩამოგორბული ცრემლები მოიწმინდა.

საბჭოთა ტყვეების სავაჭროლოში მოთავსი ექიმი და კონსულტანტი პროფესორი ერნესტ კუბერმანს საბჭოთა ტყვეებისთვის კეთილად იყო განწყობილი, არასოდეს არ ჭჩარობდა ავადყოფების გაწერას, პირიქით, გამოჩინებულა გაწერას აჯივანებდა კიდევ. სხვა ექიმები კი გამოჩინებამდე ერცეობდნენ ავადყოფების საშუალოზე. შემოვლის დაწვევებზე ვერა გეგუაძი წინასწარ აფორმებდა ასეთ ავადყოფების თავი შეუვარებინათ საპირდატერში. სანამ მუშოვლა დასრულებოდა.

ტყვეთა სავაჭროლოში ხის ბარაკებში იყო მოთავსებული. ერთდელ, ამერიკის ავიაციის დამოძახების დროს, ცეცხლი გაუნდა ბარაკებს და ასობით დამჯილ-დასმარბული ფერადდა იქცა. ბევრი მშობე-შვიკი, ანც დიღით მორბეობდა, დაიღუბა. შენდგ სავაჭროლო დორტმუნდის ახალ დასახლებში, სპანარულიან შენობაში გადაიტანეს. პირველ საბჭოლზე ფრანკ ტყვეები იყვნენ, მეორებია და მესამეზე — საბჭოთა, ჩემი, იტალიელი, იუგოსლაველი, ბერძენი და სხვა ტიპების მძიმე ავადყოფები. მალე გერმანელი ექიმები ფრანკებ წაიყვანეს. აქ დარჩა მხოლოდ პროფესორი ერნესტ კუბერმანი და გერმანელი ექიმი ქალი არაბურმეტი. ეს ქალბე კეთილად იყო განწყობილი ტყვე ტყვეებისადმი. რაჯავ გერმანელი ექიმები ადარ იყვნენ, ქართველი ოპერაციებისათვის ვერა გეგუაძის იწვევდა კუბერმანი.

სურათზე: (მარცხნიდან მარჯვნივ) მარია შირაზაშვილი, ვერა გიგაური და თამარ მაკალიაძე.

ვერა გიგაურმა შესანიშნავად ჩაატარა ბევრი ოპერაცია. მისმა მარჯვენამ შეუნარჩუნა ხეცოცხლ სერბიელ ილანდელიოვის, იტალიელ მარია ანტონიოს, ბერძენ ამოსტელი პულოიოდის და შრავალ სხვას.

უტანელი პაობები იყო გამეფებული ტუცევა ხანაჯი. აქ აღამიანები ტალახიანსა და ვარდალადა ბარაკებში ცხოვრობდნენ. მათ საშუაოზე ცემა-ტუცეში ტრეცეობდნენ. განსაკუთრებით ცუდად იყუარობოდნენ საბჭოთა აღამიანებს. ბევრი ვერ უძლებდა ხანაჯის აუტანელ რტეიშს და გაქცევიტ ლამობდა თავის დახსნას ამ კოშმარისაგან.

ხანაჯიდან გამოქცეული ტუცეები ხშირად თავს აფარებდნენ საავადმყოფოს. მათ იცოდნენ, რომ იქ საბჭოთა ექიმები იყვენენ და მფარველობას გაუწევდნენ. ჩვენმა ექიმებმა არაერთი ტუცე შეიფარეს, შემდეგ კი დიფმარინენ გაქცევიტ. ერთი მათგანი იყო ქაოთველი ინფინტრი ხერგო კეთილამე, რომლისაც მუცლის არტეში მძიმე დავევილობა ჰქონდა. იგი ერთ რუს ტუცესთან ერთად ღამით შეიპარა საავადმყოფოს ეწოში და მოახერხა ექთან ვლიია მარკოვას დაეკუშინებოდა. ამ უკანასკნელმა კი იმ ღამის მორიგეს ვიგაურს გაანდო: ორი ჩვენთან შედგას გვოსოს, როგორ მოვიტყეოთ.

— მავს არაა თქმა უნდა, ჩვენს საცხოვრებელ ოთახში შევიყვანე. მანამდის მე აქ ლაპარაკს გაუზავ „შვესტერ მართას“.

„შვესტერ მართა“, ანუ გერმანელი მედიცინის და, ავი დედაკაცი იყო. მანვე დაასმინა გესტაპოში ექიმი ანატოლ შმარგუნე, რომელიც გესტაპოლებმა წაიყვანეს და აჯარ დაბარუნებულა.

ამდღეღებელი იყო კეთილამის შეხვედრა ქართველ ექიმ ქალთან.

— რადგან თქვენ შემზღვიო, იქნენ დაეღლიო თავი ამ ქალთებს,— უთარა კეთილამემ ვიგაურს, — უნდა დაბეზაროთ გაქცევიტ.

და დაბეზარა კიდევ. ასევე დაბეზარა ვიგაური რუს ტუცეებს იურთებს და ხეოლინს, რომლებიც თავის საწოდ ოთახში ჰუავდა ორ დღე-ღამე დაბადული, შემდეგ კი გაპარა საავადმყოფოს ეწოდას.

1944 წლის 14 აპრილს გარეგანზე კვემბეგების ქუხილის ხმა გაისინდა. ცაში თეოფორანეების მოტორები გუგუნებდნენ. ეს მოკავშირეთა ავიაცია იყო. ერთი საათის შემდეგ საავადმყოფო მოღალანდ დაიკალა გერმანელებისაგან. ადგალზე დარჩნენ მხოლოდ პაროტესორი

ერნესტ კუბერმანი და ექიმი ირმა რუმბერგი. ნაშუადღეს ამერიკელი ჩარისკაცების დიდი ჯგუფი მოადგა საავადმყოფოს. ჩარისკაცებმა აჯარეს მეთულმლართები და ეწოში გამოსულ მედპერსონალს და ტუცე ავადმყოფებს მიულოცეს ფაშისტური კატორღისაგან განთავისუფლებდა...

ვერა ვიგაურმა და თამარ მაკალიაძემ 14 აპრილს დორტმუნდში იწვიშეს ფაშისტური ტუცეებიდან განთავისუფლებას, ხოლო მარია შირაზაშვილმა — ბოტროში. შემდეგ სხვა საბჭოთა ტუცეებთან ერთად ისინი საბჭოთა წონაში ვადმოყვანეს და თვითონი სექციალობის მიხედვით განაწილეს. საავადმყოფოებში. სამიენი 1946 წლის ბოლოს დაუბრუნდნენ ოჯახებს. ეს იყო ამაღლეღებელი შეხვედრა ნათესავებთან, მეტერგე ვამარჯვების ნამდვილო ზეიმი...

ომის დაბოვრების შემდეგ ერთელ მოსბათლის დირექტორმა თავისთან მიიხშო ექიმი ვიგაური. ვერამ შეადო თუ არა კაბინეტის კარი, მუხსვე დანხვ წამოიჭრნენ დირექტორთან ლაპარაკი ვართოლო, საბჭოთა არმიის ფორმაში ვამოწყობილო პოლკონიკი და მაიორი, რომლებმაც ხელმძღვანელებს ვიგაურს და დიდი მადლობა გადაუხადეს მათთვის ვაწეული დახმარებისათვის. ვერა ვიგაურმა გვიან შეიღო მათში იურთივე და ხეოლინი და სისარებისაგან ცრემლები ვერ შეიკავა.

— სულ მალე ნახავო თქვენს საქართველოს, თქვენს საუვარელ ობოლისს, — უთარეს ვერას ვამოშვიდობებისას.

ბუნებრივია, მკითხველს აინტერესებს, როგორ წარიმართა დობობების ბედი ომის შემდგომ წლებში, სად არიან ახლა ისინი? ვერა ვიგაური ცხოვრობს თბილისში, მუშაობს ლენინის რაიონის ტერიტორი პოლიკლინიკაში ექიმ-ქირურგად.

თამარ მაკალიაძე თბილისშია, შექმნა ოჯახი, ქმარშვილიანია. მუშაობს კლინიკის რაიონის ბავშვთა პოლიკლინიკაში ლაბორანტად. მარია შირაზაშვილი ქმარშვილიტ ცხოვრობს გურჯაანის რაიონში და მუშაობს სოფელ კარდანას საექიმი უბანში ექთანად.

ღობილები, რომლებმაც ფაშისტური კატორღაში 1028 დღე გაატარეს. დღეი თხოვარულიტ ეგებებიან ფაშისტური ვერმანაზე ვამარჯვების 20 წლისთავს.

პირილ კომილავშილი

ბაზა მუხარინილი

სოჭის
ოპის
ქოყბის
კუსკინ

„გარეთ ვამიშვიტ“,
გაჭყვიის ჩეშვი ველოფერი,
შენატრება ჰაერი, სიცალი“.
ანა ფრანკის დღიურიდან.

ყოველთვის,
როცა გადგული დღიურს
ფიქრებში,
როგორც თქამში შევალ...
ანა! —
ვიღაცა იყვირებს სულში
და სიმუდროვის იწყება მსხვრევა.
სადღაც ზედღიურად ფეთქდება ნაღმი
და ხენი თრთიან
და კანკალუბენ...
თითქოს იმ დღეებს გაკუყრებს სახლი
ლურჯი მინების ცივი თვალბით.
და ხსოვნის ფურცლებს სცალიდება ობი
ზარბაზნის ტურვის ექოს შებებით,
და ჩემს ოთახში შემოდის ომი
ძალზე შიშვე და ტლანქი ფეხებით.
ის, კაცის შუბლში დამიზნებული,
დანაშაულის შენდობას ითხოვს...
ოჰ გაკაცე შენი ნაზი სხეულის
და შენი სუნთქვის უცნობი სითბო.
ვინც გამოცდა დღეები მკაცრი,
ვინც მაგ ხასიაში ჩახედა მხეცებს,
მან იცის ნელით პატივის ფასი,
მან იცის რაა ცხოვრება სხვრეზე.
თავნიდან ცა და ორბულები ჩანან,
შენ ცას ენები პატარა ხელით.
თავისუფლება ახლთა, ანა,
თავისუფლება კარებთან გეღის.
მაგრამ ალუქის ფოლადის დანა,
ფოლადის დანა ბასრი და მოკლე...
თავისუფლება სად არის, ანა,
თავისუფლება კარებთან მიკლეს.
აღარ იხილება სურვილი კვარად,
დაღლილი იმედების აწვიმს და ათოვ
შენ აუარ ამბობ — წაუბრა კვარა,
არაფერს ითხოვ, არაფერს ნატარი
როგორცაჲ ომის ექოყბს უკსმენ,
თვალთაჲგან შენი ცრემლები მცვივა
ყველა ნათქიღწეობა მუხლზე
და ტანში შენი სიკვილილი მცვივა.

ოპის საქუჩა

ჩვენი მუდსანბატი ქალაქ დარეშენის გარეუ-
ბაში იდგა. ქალაქს დიდი სტრატეგიული მნიშ-
ვნელობა ჰქონდა და პრილა გამაგურებელი
მეცნიერად და სისლისმღვრელი იყო. მიწინააღმ-
დევთა იერიშები და კონტრიეიშები, მებრძოლ
შარათა წარმატება—წარუმატებლობა წინა ხა-
ზის ხშირად და მოულოდნელ ცვლენადობას იწ-
ვევდა. მუდსანბატი ხან ცეცხლის თაქსში იღ-
მონიდნებოდა-ზოდნებ-ხან ჩვენი ნაწილების ზურ-
გში, ხან კი მტრის გარეშეცოდა. ჩვენ ვედილობ-
დით გადუდებელი დამბარების აღმორჩინათა-
ში დაჭირლები ვველა სურბითა და სანუალებით
სამშეიღობის გაგვეტყუებობინა. ეტოფუდით მხო-
ლოდ ისეთ დაჭირლებს, რომელთა დაძვრა აღ-
გილოდნარ შეიძლებოდა.

შუადღი იყო, როცა მუდსანბატი საკაციით გრ-
თი ახალგაზრდა ოფიცერი მოიცივანს. საკაცე სა-
ნიტრებს კი არა, ოთხ ჯარისკაცს მოქონდა; ედი-
ლობდნენ ფრთხილად ეტარებინათ, პილატრები
ხელში ტყობით და დანა კბილს არ უხსნიდათ.
„ბატალიონის ფურსიათა, პირდაპირ წინასხი-
ნად არის ამ საკაციით გამოყვანილიო“, — თქვეს
და საკაცეს ძლიერ შევლოვნენ. მერე უსიტყოდ

ენობილი ქართველი მწერალი ქალი
თან დონეცხელი დიდი სახეული ომის
მონაწილეა. ვა, როგორც ექამი, ფრონ-
ტის ხაზზე იმყოფებოდა და სიცოცხლეს
უბრუნებდა დაჭრულ სახეოთა მემორებს.
ვებედავ მის მოგონებას.

ბატალიონდნენ და წაიღონენ. ჯარისკაცები ერთდ-
ობოდნენ მუხარინების გამშელას. .
ომის მთოთხე წელი იყო 1943 და, გასაგებია,
რომ ჩვენს მუდსანბატი არა ერთი ათასი მძიმე
დაჭირული და ათანარაოდ დასახორბული ადამ-
იანი მოუყვანიდა. მაგრამ ეს ახლადამოცივანილი
დაჭირული საორება იყო. ნამდვილად გასაოცარი
იყო, რომ ეულმკერდლალეული, მუცელფაშა-
რული, ერთი მუხლისა და მუორე ტურფის ღია
მოტეგნობით, სისხლსაგან დაღლილი ადამიანი
კიდულ ფეხებზედა...

თითქმის ხუთი საათი იწვა ის საოპრაციო მ-
ვიღამე და იმ ხუთ საათს ჩვენი პატარა, ომრი-
ვირებელი საოპრაციო პირწმინდად იყო გათიბი-
შული გარე სამყაროდან. არც მე, არც ჩემს თა-
ნამეწვეს, არც საოპრაციო დანს ანის და, რა
თქმა უნდა, არც დაჭრულს არ გვეხებოდა ომის
ზაქტი და ხმაური, არ გავგრებინა დედამიწის
წანხარი. დროდადრო ოპრაციის ვწყვეტილი,
რომ დაჭირული მოვიდნამ მომეყვანა და მერე
იხვე განავარობითი ნაღლეობად ქვეული ქსო-
ვილების მოყვრა-გაწმენდა-ამოკმენვა-დაცურებას.
ახალგაზრდა კაცის და სუველოდნ შორის ორთა

ბრძოლა მიიღო, ჩვენ ცვილობითი დაუნა-
რებლობით დაიბრუნე, თუცა საშუა აშკარად წავე-
ბული ჩანდა.

თუკარ წაწვევებში გატრული, ორივე ფეხზე თა-
ხანირდადებულნი დაჭრილი საოპორაციოდან ცალ-
დაც კალატკანი წაწვევებში და მის საწოლთან

განწვევებელი მორაკებია დაწვეურენ.

დამე დაჭრილნი სიტყვნი აუწია. მანამდე სასაყვე-
ვილოლ მოღონება ბოდიში. მფოთვად და მწუკარ-
ბელმა ბორცვად შეცვალა. გუთხარად, ეს მისი ცო-
ლის თვალსაჩინო ნიშანი იყო.

განთიხისას ანაბა ვინავე, პალატაში მოტეხი-
ლა ვეღღაფერი, რაც საყირო იყო სისხლის და-
სახსნებელად. მაგრამ შევიყვანე თუ არა ნენა გე-
ნანი, დაჭრილმა დამიძიებული, ჩანაცრისფერე-
ბული ქუთუთობი ასწია, რადაც დაუტრეკილი
სისქილეთი მემოწედა და შორღუნდული ძა-
ლით, უბუნად გამოიტაცა ნაკელი. ნენში დაბურ-
და, ვინდან სისხლს წაწელი ნაკელი წაწეოდა.

— ანია, მომეცე მეთერ ნენაში, — ვთხოვე
გენამს.

დაჭრილის სახე სისახიტის ნიღბს ჰკვდა. თან
ცვილობა ტკივილად დაეწიარლიღბინა და ახე-
და კბილებად აჭრდა კვდა ტუნს.

ვეღღაფერი თავიდან განმეორდა. მხოლოდ ახე-
და, მკვლელობა გამომტაცა, თან საწინელი გი-
ნებზე დაასკოლა.

— წუ ხარკვად ღონეს, — ვუთხარი მე, —
ღონე თუქვან არც ისე გეჭირ ვაქვით. დადგებოთ
ფეხზე და მამინ გვეკეთილ უბედეს...

გამომეყვინა მანკალი, კვლის მირიდან შეპო-
ვებზე და მიერთ მკვლეში დაეწიეოთ სისხლის გა-
დასახსნა.

— ამოღე ცვილობით, ქალაშვილი, — ძლივს
გადაბრუნდა. დღანობიდან გამოსახა კბილებში. —
არ იცით, ვინაფრას ცვილობით...

— მფონია, ადამიანისთვის, — ვუთხარი მე.

— ასევე ვიცოდი! შექმდარი ბრძანდებით,
მტრდღონეს...

ვთხოვე, წუ ღდაპარკობით-მეოტი, თუცა მი-
სი ყოველი სიტყვის თქმა სასაწილად მერქვენე-
ბოდა.

— შექმდარი ბრძანდებით, მტრელო, — სიტყვა
უბუნად და მერე რაგინ-წაწვევებზე განაჯირობი.—
არ გვეუბნო, მე ხელქმედ დაეკოცინოთ ჩემი გა-
დაწინებისათვის, ჩაწეროთ თქვენს მისაზარის
და სტრფოილო ბარათებს მოეწერეს...

„აქედვე აქვს ღონე“ ვაჭრია, რომ კიდევ აქვს
ღონე. საიდანაც არც ღონე? სასაწილად, რომ აქ-
ედვე აქვს ღონე“, — ვფიქრობდა, მისაზარდა გუ-
ნებაში.

— ექიმო, თქვენ, ეი მე არავისი მამა არა
ვარ, არც მშვილი, არც ძმა, არც ნაილია, არც გუ-
ნით... — და ისევ აჭრდა.

„იერი, რამდენიც გინდა, როგორც გინდა,
ღონედ მკვლევი არ გამოიტაცო. მოითი-
ხინე, სულ ყოტახე მოითინე. რომ იცოდეს,
თუდავადი რაგორ გამოეკვლინა მისის ფერი,
როგორ შევიბოძა ხელ-ფეხი. ცოტახე სახლად და,
აი, მორბა. ნეტა ახლა დაიძინებდე.“ ვეღღაფრა-
ეჭობდი, ვეფერებოდი, ვენწვევებოდი გულში და
თავი რომ აწვიო, მკაცრად ვუთხარი: დაძინებ-
მეოტი.

დადილა. დცებრა. თვალნი ახლა სახეზე კვი-
ნდა უსაზურეო სვედით და ნადეღეობი. რამ და-
გუბას იმ ორიოდვე წუთში იძიებდი სვედა, რომ
თითქოს თვალნიმ ვეღარ ეტყვა, საყავა გამძი-
ვებოდა, — მივიკარდა.

— წე მებჭებო, — ვთხოვე ისევ. — დამწე-
ვლიდი და მომეშახებო. თქვენ თუ არ მომეშახე-
ბით, მე უწეუო ვარ...

ვიკვირე ხან საწოლთან. ხან მაყას ვესწრავდი,
ხან მის სიტყვას ზოდას ვესწრებოდი.

მერე დღეს სიტყვნი ცოტა დასკოლო. შევეგო
თუ არა პალატკანი, უნაზური აღუეწვიდი და ან-
ქარებოთი, მაგრამ ხნადალა მითხარა:

— უცხე გაეწიებოთ ჩემს მესახებზე? თუ საბჭარ-
ელო ბატალიონისა ვცვლას თან დასკევიდა სი-
ღუნელო საკვებ?

— ბატალიონის უფროსის მტეტი კუვა ამარ-
თეს, ანდერი, — ვუთხარი მე, ან ადამიანის
საწადარადღებელი გამძლეობით კვლავ გან-
ცვიფრებულმა.

— აა, მამ ვინ ვითხარათ ჩემი სახეზე? სი-
დად იცით, რომ ბატალიონის უფროსი ვარ? —
აუწია მხსად და შევიდა ლივინად წაშოწველი-
ყო.

— შეიძლება ოწეოთ მწევიდე? — ვუთხარი
მე, — დიას, აი, ასე. ხსებლიც და გვარიც და
ბატალიონის უფროსი რომ ხართ, თქვენმა რა-
ნიმდამადასა თქვენს. უფრო მეტი კი თქვენადა ვი-
ცი. სიანდობიდან სიტყვნი რომ ავიწეოთ ხომე-
ბოდას იმებზე და მე კი უკრს ვუცვლიდი. მი-
ხარდა თქვენს მურნალობაში და მტრე ჩვენ ვილა-
პარაკებო, როგორც მიზრდილო, ნირმადული ადამ-
იანებო, გინდა?

დადილობა და ღონეშიხლდა, ქუთუთობი დე-
ვარდა, ჩაეჭრდა და ჩაიძინა. თანდათან დასტო-
რდა ნაოტები, სახე გაუაქუნინდა. ჩუხვდ ვინა-
შიღონეც კი არა ცვნივოდა. კენჭებს ნაცვალად,
ბილიმეჭრელო წაშაწებოდა უცთოდა დაღდა-
დრი.

მის მურდუც აღარ უტეხებია. უსტკვილო ტიანდა
აუტანელ ტკივილებს, ნენსებს, სისხლის გადასხ-
ნას, ჭირობების მტეხვებს. გაცხოვრო ბაგეფიცი
სხვადა წაწებდა და პარულბება ვეღღაფერი, რა-
საც ენებებდა მტერი, რაც შევხვდა მის სიყვილი-
თან იმ სასაყარ ბრეწებოდა.

მისი სისოცხლე, პირველ ხანს წუთებოთ რომ
იზომებოდა, ახლა უცხე საათებს ითივლიდა, მერე
შეუღღა დღეს, მთელ დამეს, მერე სრულ დღე-
დამეღეს და მტრე მთელ კვირასაც. სიტყვნი ერთ ღო-
ნეზე იღმა, მაკა ძალზე ცვილებადი იყო, მაგრამ
არც მთლად უამებო.

დაწევიტეტი გაიწინდა ფანსტებისაყან. ჩვენი
მეღსანაბელი წინ უნდა წასულიყო, ახალ ადღო-
წე. თუდავად მითხედ დაჭრილობა დაჯგურა და
ეს ანდერი.

გაეისტრებოთ მეღსანაბელი. ანია და ოროდვე სა-
ნაწილი დასტეხე. ვადაწეწებდა, რამდენიმე დღე
დაჭრებოდა ცვილოც, ვიდრე იმ დაჭრილობის გა-
წინაც მომეშახებოდა, ან ჩვენს ნადგომზე საველე
ქობაბიბობი მოვიდოდა.

— ექიმო, ვაჯობებ? — მცითხა ანდერი ერთ
ღიღას.

მე სიტყვნი ამიტანა, ვძლივ თავს და სუკო-
ნოლ უთხარბო: უცხე აკობოთ-მეოტი.

— მართლა? — გამიბოძა. გულწინადა, ბა-
გეური და თან უსაზურეო იყო ის გადამბა. მარ-
ბოლაც, უცხე ბედრი ჩამ ვიცოდო მის მესახებ
და მთხედ, რომ მის უსაზურე, მოქალაქე ცხო-
რებოთ დაღებულად სისარული გრბობამდ მოე-
წევიდა და იღონებო. უარსხად მემევიდა. მე
ხბო ვიცოდი, რომ იმ თივრად მოქობებდი ნაწე-
ვლის ტყვემ დლიდოდა მეფელობა გამომეშახებო-
დი. გამზარდა ფიტილი, მავდებოდა ნაწილებების
მონაკვეთი. ვიცოდი და ვაბეჭებოდი, არა ვიცი-
დი, რასაც ფარკოდენ ის თივრი ნახევები, ან-
დერი კი მანაც ცოცხლობდა და შხად ვიყავი
სასაწილო მეღობებინა. მაგრამ მისი სისარული
დანახვა კი არ მემეშახებო. სიტყვა ვადაწეწებ-
გერი, რადაცა მოეწიებოდა და პალატკანი ვაგე-
ვიდი. ახლავდა იმანა ცვილობით, რომ არც ნაწი-
ლა აშკარებებინა, არც შეუდგებდა დამეწებებინა,
არც ხნა შეუცვლოდა, არც სხისს გამომეშახებო-
და, რომ ვეღღაფერი ჩვეულებრივი ყოფილიყო,
რომ მის გასაზრდობელი ნერვებოთ არ ცვრჩინ
ის, რაც მე ვიცოდი.

მეთრე დღეს უთხარბო, პოლკის უფროსი იყო
თქვენთან, გეტხიბო და არ შეწეოფეხი-მეოტი.

— ნეტა სად ეცვლა ჩემთვის? —
— მოთკვალა. მთელს საათი იჯდა. არც აპირე
ბედა წასვლად. ძლიდან უნდოდა თქვენი ნახვა, მა-
გრამ სასარყოფელ გაიძახეს. რა წუთსაც მოგატერ-
ნებ, მოთკვალ.

მოვირეღღა მის უმდებლად აღუეწვიდი, ახარ
ფუთხარი, რომ პოლკის უფროსი მთელ ის საღის
ლევინებასათი გვიამოზდა ანდერის გებობაზე
კარგა ხანს იწვა ზამთად, თვალსაბეჭებო. მერე
გამიწოზდა და არ ვიცი, თვალსაბეჭებო თუ თივის-
თვის თქვა:

— ვიცი, როგორიც უნდა ვიყო...

დღე-ღამეები ილიტდენე. ორთა ბრძოლა
გრძელდებოდა.

საველე ქობაბალი მოვიდა, ჩვენი კი, ბრძანე-
ბა მივიღე, უნდა დაწეფილოთ ჩვენს მდებანაბადას.
მე ნამდვილად ვიწეწეწე სასაწილად. ანდერი მო-
სახიტაბოთ დარჩებოდა, მის ჩვენზე გამეკვიდი
ხელი მოეკვლი, ეს უნდა შეეხება ანდერისათვის.
კარგად გათქმებული იყო, ფოთობდა რომ შე-
კვლ პალატის კარი. მეწეწინა, ანია რომ არ და-
მეხვდა პალატსა, საწოლს მიუბახებოდა და
გყავრი.

ჩანდა, ის ახლანაც გარდაცვლილიყო. აწეწი-
ლო, წამლობებრი ქობარსა მალად, გადადებო-
ბულ შუბლს დასტოვოდა. შვიცა წაწეწებოთ საბე-
ლოიარ არმიასათი დასტეხებოდენ თვალსებს. სა-
ხე სრულად გამოეკვილილი მტრეწებოდა. ხელ არ
იყო ასეთი, როგორც ყველა ის დღეები. სიყვილი-
თი მურდუწველი პირი და დიდიდ სიმძვირე
იყო აღებულად მის სახეზე.

— ექიმო შევეწვიეთ ახარს, რომ მომეწვიდა. და-
ცარჩებოდი. თითქმე იცოდა, რომ ცვილობა? არა.
სჯეროდა, რომ მოვრებოდა, რომ სცოდნოდა, უსუ-
ბრად ან დაწეწებოდა, ასე მწევიდი არ ეწეწებო-
და სახე...“ ვფიქრობდა, თვალს ვერ ვამორბედი
იფუნალებით და სიმშვიდით გალამაზებულ მის
სახეს.

სპორტის მსახი- ჯანსიკი

ბალეტში ანა შერევიდა, შესაბამისი მასალა შეიკრიბა. შემოხვდა და მიხვდა. ჩემსათვის გა-
შეშდა, მერე მთლიანად გადააწიო სანის კოსტი.

მარტენს ხელი გულზე ჰქონდა დასველებული,
მარჯვენა კი საწოლის გაქრეფვით გატეხა და თი-
თუშუა წერილად დაწერილი ფურცლები გვიჩრა.

— არც ისე დიდხანია, მთხოვა, ფანჯარი და
ქაღალდი მიიბრუნა. — სხამაღლა ამბობდა ანია.
წინადა, თავი იმართლებდა, რადან ნახარბანები
შქინდა, წუთითაც არ დატოვებინა მარტო. —
უფროსი, მისარბანები, მე დაწერე მეოთხე და
არა. ტრუმოს უკრა მომბანინა, ამაზე დაწერე
ნო, ცოტასანი დამტოვე, მარტო მიწა და ვიყო.
შესაბამის მასალას მივიტან-მოვიტო. კარგად იყო,
რას მივთვლიერბედი...

— ნუ ლაპარაკობ, ანია, — ვთხოვე მე. ფრთხილ-
და დაგვიკავალე ანარქის თითქმის რეჟი-
რები, სულაც არ დაგვეკავებულავარ, რომ მე შერე-
და.

— ანია, ნურავის შემოვუშვებ, — ვთხოვე კე-
რნულად კეთანა. ის ფეხგარეშეთი გავიდა ოთხ-
ხიდან და კარი მიიხურა. მე დაგვეტანა საწოლთან
და კითხვა დავიწვე:

— ამანდაც გქონია, ასე მგონია, თვედან ამ წე-
რისა ჩვენს საწოლთან წავიყვანოდაც და მე გავი-
ტონებ თვედან ხანა. ნუ მიწევინი, ბურვეტილად
რომ უფრე, მე სხვა მივცევიდაც ვქაჩობი, უნ-
და მოგაწერი ამის დაწერა. — ის პირველ დღემ
ნერვოს მდგომარეობაში ვიყავი და უნებ მიე-
ხვდი, რომ კოსმოსტაში ვარ, მძივე დამტოვო
ვარ, წინასაბუდე ვეღარ დავტოვებდი და ძალა
რომ შევიფიქრა, სიაფარისაგან დაგაბრძობადით.
ისი მუცელით თვედან, თვედრით ოთხი ხალხით,
თვედრით ხლები. გქონია, ჩემი მშობლები საბო-
ლოდ რომ დაიღუპნენ და მე ტყვევანი მარტო
დავრჩი. და დაიწყო ჩემი უსასტიკარი და პატი-
როსი ბავშვობა. ბავშვთა სახლებში ვერა ვცდებ-
დი, აგარბიდი, ვმოულობი ახალ მფობრებში,
მამინ ბუნარი იყენებ ჩემისათვის და ვტეხია-
ლობითი მოქაქიდან ჰალაქში, და მე ვერავისთან
ისი ვერ მიტოვებინა ჩემი ობობა, უსასტიკარო-
ბა და გული მიმორბობებოდა ვცვლავ. მეტად
იძახებ, ვიხსი კვირდა ის, რაც მე წამტოვდა
დახა ნულსაბილი იყო, მოწვევასთან იმდენად
ჩემთვის. ბავშვთა სახლებში, კოლხანობი, ბა-
ნაებში, გარეზე და უსწორობაში ვერხვებოდი, მა-
ხვილდებოდა ჩემი კონცხა, ნერვები და გაბარო-
ბები. სადაც კი შემეძლო, წინგანს გასარბადი,
კეთილმოხილი და მეფობა ის სხვა ცხოვრებაზე,
სხვა ადამიანებზე იყო დაწერილი და შერი უარე-
ვად მხარობრებდა. მერე მვეულობას მიმართეს,
მე არ ვიცილი, რა მვეულობაზე მეტიხობოდე-
ნი, არავფრე ვაქსებობდი, მეჭავრებოდედე ავა-
მიანები, ავარ სსაქვებს და აღარე სიყვლის
არაფრად ვაფიქრობ, სხვებს კი გვიანია, მე ძა-
ლიან ვუღალე ვარ და იმიტომ არ ვწრიდები
სიყვლის.

— რომ რამ დაიწყო, გამეძლია, გასართობი გამი-
ჩნდა-მოვიტო. მავრან კარში არავის მივყავდი. მე-
რე შობიდან და მეც რაღაცა დაგვეტო. მამინ კი
გამეძლია საკარბიო ბატალიონში და მე ისევე
მეციებოდა. მავრან, გქონია, აღარ მამყობს, სად
და როდის გაქვდა ჩემი სიცილი, სად და როდის

შესვლადა გაბორბლებას ტანჯავდა, მხოლოდ ის მა-
სოსი, სწოლდრისკის გზაზე გათიშოლი, უპატრო-
ნი და რჩენილი ბავშვები რომ შემეცოცხლებინ.
ვერ გეტყვით, რა დამეშინათა. იქნებ, ისე თა-
ვი დავიანახე, არ ვიცი. მიწადაც დამტოვებ, ის პა-
ტირების წინ, შემეწმინდა მაიო ცემლები, და
გულში დავტოვებ, გულზევე მივეცი სიტყვა, რომ
სიყვლის უკანასკნელ წუთამდე დავიციებდი იმა-
დაც, ვინც განსრება წაართვას მაი დედა და
მამა, დატოვოს ირინი ობობად და მოსესაგარი...
და მალე სახლებე დავიგემახურე, ქალღიფე, წო-
დაც სხვა მანწილში მგზავნიდნენ. მავრან მე
ისევე საკარბიო ბატალიონში ვრჩებოდი. ვერც კო-
სმოსტაში ვიღლიდი, მე არ შემეძლო დროს და-
კარგვა: ვიდრე ვიქნე, ვინ იყის, რამდენი ბავ-
შვი დარჩებოდა უნამოდ, უსასტიკარი და წინა-
ხანზე მიტოვებოდა. ირინითი დასველების საისი
კი მიტოვებოდა მწვევდა, რომ მე, ვაღ-ლონი სა-
სხე და არც უტკუო ასალხურდა, ბრმა ლევივით
ვეშეშებოდი კედლს, უკუნრებოთ რომ აღგმარ-
ეო ჩვენსა და ადამიანებს შორის. და მერე არ მახ-
სობს, როგორ მოვხდი თვევანთა, და რთა მიეხ-
ვდი, რომ მე მტარბოლად ვეღარ ვიფარებოდი, თვე-
ნი კი ხსილს მისხამდი, რომ სიყვლის შეშინარე-
ვით, მე უნებად მივიტყვი. ვაღალობი, გქონია,
რომ თვე-ნი მამინ არ გამიწვევითი, არც მერე არ
მიხსივადრებთ და არც გულსმანწვი პატივითი
გამიბრუნო სიყვლე. საიდან იღობიდი, რომ სწო-
რად ასე იყო საჭირო? საჭირო იყო, მე თითონ
გავტეხ და ვაივებ — თვე-ნი მტარბოლის გადარ-
ჩენას კი არა ცდილობი, თვე-ნი გვიგარე ადამი-
ანი და მე ჩამევალოდი ამ სიყვლის დინარსა-
ნი მე წუთიდან მე გუნამარბობდი, როგორც შემე-
ძლო და ფაშისტებს რომ ამ მოვეკალი, მეციადი-
ნებოდა, როგორ უნდა მეტყობარა — უფრო, უხე-
ლი, სულ უფრო, მე უნე ვიციდი, როგორ უნ-
და იფიქრობი ადამიანმა და მიწადაც მტებარა,
ისე ძალიან იყო საჭირო ჩემთვის სიყვლებე. და
ვეტროდი უტკრად, გულში. იმიტომ კი არა,
რომ მენანებოდა ჩემი თავი... თვე-ნი იყო, თვე-
ნი ხომ ვტკრამ, რომ მტებრმა მხოლოდ სხუელი დაწ-
ვითი ჩემი და სული კი... ამანდაც გქონია, თი-
ხითი და მე უსაუთოდ ვაფიქრობი, მთიანობა
რომ მე არ ვცდებო, რომ მე ვაფიქრებუე რომ ორთა
ბრძოლაში, ხომ ასეა? გქონია, ჩემს სიყვლეს და
ღია სიყვლის მარჯვი და ვჭქარბი გვიხარია,
რომ ჩემი სიყვლის უკანასკნელ წუთებში თვე-
ნი ოთხობითი საშობობი ჩამხედა მიმავლებდი
ანდერი ბუხარბოლის გულში, მოგარბი, რომ
მე დაწერეს მის სხეოვანი, რითარე სახალა
ლაშქრობის კარისკაცი..."

გარეთ გახაფულის შინაინი დღეა იყო. ფანჯ-
რის მიინდან არაფრად სიფხვს მხიარული პი-
ნათობი გავტო მატარა ჰალაქა.

— ორივედ საათის შემდეგ, ქალქე დარეკვინის
განაპირას, მჭათა სალავლით ჩვენ ვცვლინი უს-
ხად დავეფრებოდი საიდუფროსობად, დიადი
სწმინდითი აღებულად სახეს. უნებოდე მივეზ-
ვართ თუხი საშობელი ომის ამ საყარე ქარაქა-
ვის სანამარბობი სხეოვანი.

— და სულეტივი მოქიქიდა ნიაქ მოხსნაქული
ომის სხეოვანი...

1930 წელი კარგად ახსოვს იულია ფარე-
შაშვილს. მწერართლმა ლეანა ყანაგელმა პა-
თომიდან ჩამოსული გოგონა გიორგი ეგნა-
ტაშვილიან მიიყვანა. ისიც კარგად ახსოვს
იულიას, ეგნატაშვილიან რომ სთქვა: ჩანს
ყარბი გოგონა, ნამდვილად ტანჯავს მისი-
სკისა დადავებული, მისგან კარგი სპორტმე-
ნი დადავებო.

— იულიამ გამართლა მწერთნიელს სიტყვე-
ნი. მალე საქართველოს პრესა ალაპარაკდა
სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტ ფარე-
შაშვილის სპორტულ წარმატებებზე, და მერე
ასე ყოველი შეგებინა, რომ იულიას, ტრან-
სკარაში ვითარე პირველ ოსტატ ქართველ
ქალს, არ მიეღოს მონაწილეობა.

1933 წელი. საკავშირო პარეჯლობა მოს-
კოვში. იულია ფარეშაშვილი აყავებს მესამე
საბორბო ავიღლს. ვინ ჩამოთოლის მის მერე
მოიპოვებდა საბორბო ავადგლებს, ასევე მწე-
ლია მისი სპორტულ ნადავლს ჩამოთოლეს.
მავრან იულიასათვის, რომელმაც 1935 წელს
ჩესსენსოლერ სპარტაიადაზე პირველი აფ-
გილი მოიპოვა, ვეუბლებ მეორეხარისა ქალი
იყო სახეურე აყადმივის გ. მუხამის კლი-
ნიკის კლინიკის ორდინატორად. აქედან
დაიწყო მისი ქირურგიული „ნათლობა“...

— იულია ფარეშაშვილი ვარცხრობი ოხსენდობდა
გამორბილი ტანმავარებზე მამაკაცებთან: გი-
ორგი რქილამესთან, გიორგი ბაბილოვთან,
რომ, ლეანა ყანაგელთან, დუქანსადრე ვარ-
ჩაყვასთან და სტეპთან. მისი უშუალო
მწერთნიელი და მამწველებელი იყო მისი
ლობოში სახელმწიფოებელი ტანმავარებზე
გიორგი ეგნატაშვილი.

გახვითი „სამშობოთა არმიელი“ 1934 წლის
მისის ნომერში სწრდა და წითელ არმიელთა
ქაღის შესვლადა სავეტოსო ქართველ
ტანმავარებზე მ. ფარეშაშვილიან. მავრებ-
ლები შესეკროდნენ მატარა ტრანს წაბო-
სფერობიან ქალიშვილს და სთავთენებს
ტრანსდინდენ. მისი ვარცხრობი დახვეწილი,
სტუტორი და გამოკვეთილი იყო, მორა-
ობა-მსუბუქი და ლატი. „სწინაწინადა ასრე-
ლებდა რთულ ილეუბთა...“

— ვეუბლებ მთალი მფესებამ ამ მწერთნიელში
იულია ფარეშაშვილს მიიღო.
1935 წელი. ლენინგრადი. სპორტის დარ-
ბახი. აწყუება სამჭოთა ვაეზობის პირეჯლობა

ტანჯარეში. ასარჩუნება ქართველი ქალი ივლია ფარეშაშვილი. ის შვილად ასრულეს 12-ილითიან ურთულეს ვაჭარს ორ-მეცულ აი, უკანასკნელი იღუპო და დარბაზმა ამოიცივნა. ივლიამ ამ შუჭიბრებზე მესამე საპრობო ადგილი მოიპოვა. ეს იყო დედებურად დღე ის, არა მარტო საქართველოში. არამედ საბჭოთა კავშირშიც პირველი ექიმი ქალი იყო, სპორტის ოსტატის წოდებით.

ივლიას ბავშვობის ოცნება ტანჯარეში და ქირურგია იყო. მისი ოცნება ბევრ სინამდვილე იქცა... ომმა ფარეშაშვილს თბილისში, აკადემიურს მეზობის კლინიკაში ასპირანტად უფინის დროს მოუხსრო...

გაიორგოვიდან გვიან ღამემდე, პოსტატის პალატებში, დაპირილი მებრძოლების სასთუმალთან უყოფილის ნახავდით ახალგაზრდა ექიმის, სპორტის ოსტატის ივლია ფარეშაშვილს. ერთხელ საოპერაციოში მოიყვანეს დაპირილი მეომარი, მას უყვებარის ნაშხერევიცგან დაზიანებული ჰქონდა ბარბაქუს ძვალი. ივლიამ ოპერაცია ისე კარგად ჩაატარა, რომ სულ მალე ავადმყოფს მომარბობის უნარი აღუდგა. ბევრი დაპირილი მეომარი ჩააყენა მწუხარში ახალგაზრდა ქირურგმა, რისთვისაც მას არაერთხელ გამოეცხადო მადლობა და დააჩილოდეს საეკლუპიო.

1946 წელს საქართველოს საეკუაუტო ინსტიტუტის კონფერენციას და ქირურგთა სხდომას ივლია ფარეშაშვილმა წარუდგინა კანის გადანერგვით მის მიერ ჩატარებული კურსნალობის შედეგები, რასაც კარგი შეფასება მიესცეს საბჭოთა კავშირის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ქირურგმა აკადემიკოსმა იუსტინე ჯაღლიძემ და შავი ზღვის ფლოტის მთავარმა ქირურგმა ბორის პეტროვმა. ი. ფარეშაშვილი იყო მათ უწყებაში შემავალი ერთგვარი ეკუაქოსპიტლის განყოფილების უფროსი.

მისი დამთავრების შემდეგ სპორტის ოსტატე ექიმი გვევლინება მსაყად მინიჭებულ

აქვს რესპუბლიკური კატეგორიის მსაყის წოდება. ივლიას კალამს ეუთუნის 32-მდე ნაშრომი, მათ შორის ერთი საყანდობათა. ამჟამად იგი ემზადება სადოქტორო დისერტაციის დასაცავად.

ი. ფარეშაშვილი თბილისის ტრავმატოლოგიისა და ორთოპედის სამეცნიერო-ცვლეთი ინსტიტუტში მუშაობს, ერთგვარი ტრავმატოლოგიური განყოფილების ხელმძღვანელია. აქ მზირად წარმოებს ძვლისა და კანის რთული ოპერაციები. ი. ფარეშაშვილი თავის სამედიცინო პრაქტიკაში განსტადვანერგვის 7.500-ზე მეტ ოპერაციას ითვლის. ამასთან იგი ეფექტუად მკურნალობს მოტეხილობებს.

ივლია კარგი ოჯახის დედაა. მისი შვილი შოთა ნემსოვიწველი მშობლის გზას გაყავდა... თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის მე-4 კურსის სტუდენტია, გატაცებულია სპორტით. გვიერთობს, რა აძლევს აშდენ ენერჯის ამ ერთი შეხედვით პატარა, ნაზი აგებულების ქალს. ამასვე თვითონ ივლია ფარეშაშვილი პასუხობს: „რა თქმა უნდა, სპორტით“.

მთავარი სახეობა,
სპორტის ოსტატე.

კომ-კომი ვეკსელი

ბათუმში, აჭარის რესპუბლიკური საავადმყოფოს ქირურგიულ განყოფილებაში მუშაობს მედიცინის მეცნიერებათა კანდობადი ოლექსანდრა ევგენის ასული მასხუღია. მასხუღია დაიბადა 1907 წელს. ის ბავშვობიდანვე შეეჩვია დამოუკიდებელ შრომას. 1930 წელს აღექსანდრა მოსკოვში წავიდა და მუშაობა დაიწყო ქარხანა „ალექტროსტალში“, სადაც მოკლედ ხანში დედულე მარატისა და მარჯავის სპეციალობას. აქედან იგი, როგორც მოწინავე მუშა, საყვაველბლად გაგზავნეს მოსკოვის ლენინის ორდენისაან სამედიცინო ინსტიტუტში. ხუთი წლის შემდეგ ა. მასხუღია საბჭოთა ექიმის დიპლომით დაბრუნდა აჭარაში და მუშაობა დაიწყო გინეკოლოგად. სამი წელი იყო აჭარის ქანმრთობლობის სახალხო კომისრის მოავგდელდ-პრაქტიკული გამოცდილების შექმნის შემდეგ, კვლავიყვითის შემდეგ ამავლებსა და ცოდნის გაზოდრებისათვის ოლექსანდრა ასპირანტურაში შევიდა. აქ მოხსწრო მას სამამულო ომმა. ოლექსანდრამ ასპირანტურა ვერ დაამთავრა. მან დიდი სამამულო ომის პერიოდში თავი გამოიჩინა დაუზოგავი ენერჯითი, საქმისადმი თავდადებით, ორგანიზატორული ნიჭით.

ერთერთი საფროტო გაზეთით მის შესახებ წერდა: „ექიმი მასხუღია სამი დღის განმავლობაში მარტო უწყდა დახმარებას დაქირული მებრძოლებს. მიუხედავად იმისა, რომ მის ირგვლივ სკდებოდა მტრის უწყხარები, ის მაინც დინქად და ეთილინდინსირაად ასრულედა მასზე დაპირებულ მოვალეობას“.

1942 წლის 26 სექტემბერს, ვაჭუთი „311 ОТННЗУ“ სტაბიაში „ექიმი, ბოლშევიკი, ორგანიზატორი“ აღნიშნავდა:

„მასხუღია სამამულო ომის პირველი დღეებიდანვე ნებაყოფლობით წავიდა წითელ არმიასი. ოთხნახევარი თვე მის მუშაობდა წინა ხაზზე კავშირგამბულობის ბატალიონის სანიტარული სამსახურის უფროსად, უმზაზურებოზა დივიზიის შტაბს, იყო დღეები, რადეცაც მის ზემოთ გადაიღინდნ დივიზიის მთელი დაქირალები. მაშინ მან მიიღო დიდი ქირურგიული პრაქტიკა. მასხუღიამ გააკეთა 400-ზე მეტი ოპერაცია. ოქტომბერში იგი დაიქურა. გამოქანართილების შემდეგ ისევე დაბრუნდა ბატალიონში. მასხუღია მის არა მარტო ექიმი, არამედ ორგანიზატორი და ბოლშევიკიც. მან გამოაწვია 70 სანიტარისტურტორო, რომელიაგან მ წარდევინოდა მთავრობის ჭილოზურე“.

პარტიამ და მთავრობამ დააჯახეს ა. მასხუღიას დამსახურება სამშობლოს წინაშე, დააჩილოდეს იგი ორდენებითა და მედლებით. ოლექსანდრა მასხუღიას საბრძოლო ბიოგრაფია დიდი სამამულო ომის ქარცუცბლიანი მატაისის ერთ-ერთი ამაღლებული ფურცელია.

რუსულად ბაკლამ

ჩვენ ჩართი

ქ. პაუტოვსკი

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

მხატვარი ე. კალანდაძე

მთელი დღე წვიმა და სუნიანი ძლიერი ქარი ქრდა. ასეთი ამინდი ზორად იცის მოსკოვი მთისის დაშლენს ვეკლადევი რუმი ფერისა იყო. ცა, კვამლი, სახურავებს რომ დასტრიალებდა, და კაერიც მხოლოდ ასფალტს ლაბლაკებდა შეე მდინარესავი.

მდინარე მოსკოვის სანაპიროზე დიდ ხალხში მტვრებზე მარტობდა მისუც ექვს ახალგაზრდა სამხედრო მულღაური ესტუმრა. 1942 წლის მებრძოვური შიმშილ დაიჭრა სვეასტოპოლზე ალვის დროს და ზურში გაჯანყენს. ექვსი დიდხანს მყენალაობდა მას და სწორად მისინ დამეგობრდენს. ახლა მულღაური რამდენიმე დღით ჩამოაუღოეო შეგი ზღვის ფლოტიდან. ექვსმა შინ მიიტატეცა ერთ ზოილ კახურ ლეინოზე და ღამის გასაოჯადაც დასტკრა. შუალამის რადიომ გაშოაცხვდა, ჩვენმა ქარებმა სვეასტოპოლი აიღეს. სალუტი პირველი საათისათვის იყო დანიშნული, ისეთ დროს, როცა მოსკოვის ქუჩებში ცაის ტკანება აღარ არის ზოილზე. სალუტის მიოლდინში ექვსი და მულღაური ნახურად ჩანებულეოც კამინეტში იხიზნენ და საუბრობდენს.

— საინტერესოა, — სიტყვა ექვსმა დიკტა გამოსცალა, — რაზე ფიქრობს კაცე, რაზე მისამდ არის დაჭრილი აი, მავალიადაც, თქვენ, რაზე ფიქრობითი ვაშინ, სვეასტოპოლთან? — მე ეველზე მეტად იმისა მშენიდა, რომ „საზღვის“ კოლოფი არ დამკარგვდება, — მიუგო

მულღაურმა. — ალბათ, გინახათ, სახურავზე თოვლით დფარული ყაზგვის მთა ახატა. განათილის ხანს დამჭერს ჯერ კიდევ დამის სიგრილე იღვანინილში ადრიათი მზე ბეჭებოდა გვაღვიანი, შიმშილ დღე დავბოდა. ბერს სისხლს ვკარგავდი, მაგრამ მაინც იმ კოლოფზე და დათოვლოლ ყაზბევზე ვფიქრობდი. სურვილი მქონდა თოვლი ჩავფლულიყავი, მჯეროდა, სისხლის დენა შემიჩერებოდა და სუნეფევე შეიამნებუდებოდა. მზე კი თანდათან მალა იწვევდა მირდევული ღობის ძირას ვიწვენი ჩრდილში, რომელიც თანდათან პატარავდებოდა. ბოლოს მზემ ფეჭებზე დამატკრა, მერე ზელზე, და ძალიან დიდხანს ეწვეიდა ამ ხელს, რომ თვალზემ ამფარებინა. ჯარჯრობითი განსაკუთრებულ ტკიფიერს არ ვგრანობდი. მაგრამ კარგად მასხვის, რომ ძალიან მავულებდა „საზღვის“ კოლოფის ამავეი.

— რატომ გეშინიდათ მთა დაეკარგვის? — როგორ გითხრა... ფრონტზე მიხვედრელი თითქმის ყველა ახალბედს აქვს ერთი სულეღური ახარება: — ვველადურზე, რასაც კი თან ატარებს, მასლობელთა მისამართებს იწერს: არიწინალის შალითაზე, საველ ჩანათზე. ეულის სარწულზე. ყველას აჭირია, მომავლედ და ჩვენს ასავალ-დასავალს ვეღარ მიჯანყებულ. მერე და მერე, რა თქმა უნდა, ექვე გვიღის ხილუე. — მაინც ვისი მისამართი ჩაიწერეთ იმ პაპიროსის კოლოფზე? — კეთილს ექვსმა და თვალბეც მულღაურად მიუტკა.

მულღაური წამოწითლდა და არაფერი უპასუხა: — კეთილი, — ამქარდა ექვსი — თავი განებოთ ამ საკითხში. — ამ დროს ვილცამ ზარი დარეცა. ექვსი დრეფანში გავიდა და კარი გაღო. სიბნელეში ახალგაზრდა ქალის ხმამ ქოშინი წარმოიტკა: — ახლა სალუტი იქნება შეიძლება, თქვენი აფინიდან გაბეჭდო? — რა თქმა უნდა, შეიძლება! — მიუგო ექვსმა. — თქვენ რა, სულმოუქმლად ამორჩინეთ მესამე სართულიდან მერვეზე? გინდათ გული ვაფუჭო? სინათლე ჩაჭრეთ, — შეიხსამა ფრეფინდან მულღაურს ექვსმა, — და აიგანუე გავიდეთ ოღონდ ფარავა მობისში. წვიმას ჯერაც არ გადაუღია. მულღაური წამოდა და სინათლე ჩაჭრო დრეფანში იგი უცნობ ქალს მიყავალმა ქალმა ფაფურით მომბეჭდა მულღაურის ხელი და მსუბუქად ჩამოართვა.

აიგანუე გავიდნენ. სველი თუნუქის სახურავებმა და მეოთხეობის სუნი იღვა ადრიათი გაზაფხული ხზირად წყაგაც შემოღვრება. — მამ, — სიტყვა ექვსმა და სიტყვისაფან მოიხუხა, — მაინც რა დეფანთა თქვენმა „საზღვის“ ვოლოფს?

— გონს რომ მოვიდეთ, კოლოფი აღარსად იყო. ალბათ, საინტერესოა თუ გადავძექ, ან ექვსმან, რომელმაც წაირობა შემიძინა. მაგრამ, საკვირველი იყით, რა არის.

— რა? — იმს... ესე იგი, იმ ადამიანს, ვისი მისამართი ეწერა კოლოფზე, ვილცამ შეატყობინა ჩემი დაჭრის ამავეი. მუ თვითონ არაფერი მიმიწერა.

— არაფერია საკვირველი, — სიტყვა ექვსმა: — ვილცამ აიღო კოლოფი, მისამართი ნახა და შეატყობინა. სწულად ჩვეულებრივი ამავეი. თქვენ კი, მგონი, რაღაც განსაკუთრებულ მიმიწერლობა გინდათ მისამართი.

— არა, რატომ? — შეეცა მულღაური. — თუმცა, საჩუროდ კი ის წერილი უკვე შედგენილი აღმოჩნდა. — რატომ?

— როგორ გითხრაო: — ყოყმანით მიუგო მულღაურმა. — სიყვარული ექვსმა ქარს წააგაცა დღისით ზღვიდან მისამართისებურება, ღამით კი მისამართად ზღვისებურ. ყველა ხიმ ისე ერთბაშად და მოთაწინებთი არ გველოებოდა, ჩვენ წამო გვიჩნდა.

— ერთმა, — დაყინეთ შენიშნა ექვსმა, — თქვენ პოეტებით ლაპარაკობთ! — დღერთი ჩემი! — წამოძიხა ქალმა: — როგორი პროზაული ვაყი ხართ, ექვსო!

— როგორ გვეადრებთ! — აბილიბოდა ექიმი.
ამ დროს მეწამულსურნად იფიქრა პირველმა ბა-
თქმამ: ზარბაზნების გრიალმა გადაუარა სახურავებმა.
ასობით მუშუნებდა აიჭრა წვიმიან დაბინდულ ცაში,
ათასფრად გაანათა ქალაქი და კრემლი და სველ
სასაღატზე თავისი ანარკელი აყავთა.

რამდენიმე წამით ქალაქმა თავი დადგინა წველი-
აღს. გამოჩნდა ყველაფერი, რასაც ამ მაღალი სახლის
ბინადარი ყოველდღე ხედავდნენ: კრემლი, ფართო
ხიდიები, საყდრები და ზამთარკორჩხები სახლები.

მაგრამ ყველაფერი ეს სულ სხვაგვარი იყო.
ვიდრე დღის სინათლეზე კრემლი თითქმის ჰაერში

სივცა ექიმმა. — ვის ცვითებით? მეწამულსურნად
არ ვყოფილარ სვესტროპოლში.

ქალს არაფერი უსახუნია.

— მე კი ყველაფერი, რაც თქვენ სთქვით, კარ-
გად მახსენს, — უთხრა მულღავრმა. — ყოფილ-
ხართ სვესტროპოლში?

— დასალოებით მაშინ, როცა თქვენც იყავით, —
მიუგო ქალმა.

სალტე დაითარდა. ქალი წავიდა, მაგრამ რამ-
დენიმე წუთის შემდეგ მობრუნდა, თავი მტკიცაო-
კემის შესრედა, პირამდელი გამოართვა, დარტყე-
ნით დაეშვიდობა და ისევ წავიდა.

ღამით მულღავრს გაეღვიძა და ფანჯარაში გაი-
ხედა წვიმას გადაღლილ, დაფლეთილ ღრუბლებში
ხარასკელები კაფობდნენ. „ამინდი იცვლება, —
გაიფიქრა მულღავრმა, — ალბათ, იმიტომ არ მე-
ძინება“. მან ისევ ჩათუღობა, მაგრამ იქვე ახლოს
ვიდაცამ გაბნობ წვილიაპარაკა: „რა არაჩვეულებრი-
ვად გამჭვირვალე იყო წყალი...“ — და მულღავრი
გამოვიხიზლდა, თვალი გაახილა. ოთხშინ, რა თქმა
უნდა, აჩავენი იყო.

მან შაპირისის კოლოფისკენ გაიწვდინა ხელი. კო-
ლოფი ცარიელი აღმოჩნდა. გაახსენდა, რომ ფარა-
ვის ჯიბეში კიდევ ჰქონდა შაპირისი. მულღავრი
წამოდა, სკამის ზურგზე გადაკიდებული ხალათი
მიიხსნა, დერეფანში გავიდა და სინათლე ააბოთ.
სარკესთან მიდგმულ პატარა წავიდაზე, მულღავრის
ქედზე „ვასზევის“ დაღვკეცილი და გაჩრდილი
კოლოფი იდო. დათოვლილ მიის სურათს დაიხი
ლაქა ფარაკდა.

გაოგნებულმა მულღავრმა კოლოფი აიღო და გა-
ხსნა. კოლოფი ცარიელი იყო, მაგრამ სახურავზე შე-
და მხრიდან ნაცნობი მისამართი დაიხსნა, მისი სა-
კუთარი ხელით დაწერილი. „სიიდან ვარნა აქ? —
გაიფიქრა მულღავრმა. — ნუთუ...“ რატომაც შე-
ვინებდა; სწრაფად ჩააქრო სინათლე, კოლოფი ჩააღუ-
ჯა და ოთხშინ დაბრუნდა. დილაზედ თვალი ვეღარ
მიხუტა.

დღით მულღავრს არაფერი უტყვამს ექიმისთვის.
იღებან იპარსებობდა, მერე ხელების განკალით ცვიც
იღებთ იბანდა პირს. „სისუღეღეღა! — ფიქრობ-
და მულღავრი. — ეს რა უნებართობა!“

მისოკეს შიშით გაფლეთილი ნილი ჩამოპოტეო-
და ფანჯრები უერთამდე და იყო სიგრი-
ლე იღვრებოდა ოთახებში. ახალდადაღებული წვი-
ნის ნეტანი ციმციმში იხსდებოდა დღლა. და ეს
დღლა უკვე გაგრძობინებოდათ კრძელ საფხულს,
ბიბლი, კოესპირულ წვრებებს, გამჭვირვალე საღამო-
ბებს, მზის ჩასვლას, მზრქვემ მიმოხიულ ცაცების
სვეილს.

მულღავრი რატომაც დარწმუნებული იყო, რომ
ეს დღლა არც შეიძლებოდა სხვაგვარი ყოფილიყო და
განთიადის სიჩუმე, ასე იფიქროს მოსკოვში, კი არ
აშვილებდა, პირიქით, უფრო მეტად აღდებოდა.

— მართლაც, რა უნებართობა! — ზრუდა ჩაილაპა-
რაკა მულღავრმა. — ბოლოს და ბოლოს, განა ცნობ-
რებამი ნაწლები ამგებო ხდება?

მულღავრი ხედავდა, რომ ეს ქალი ექთანად
მუშაობდა სვესტროპოლში. პირველმა შეუთვია ქო-
ლოფი, იმემა მისამართით კოლოფი და წერილი
მისწერა ის სება სება, რომელმაც ასე ადვილად გა-
სწრაფად დაიჭრა იგი. გუშინ კი ამ ქალმა მოის-
ხნა მისი ნაამბობი, იცნო და განაგებ მუშაება კო-
ლოფი.

კვდა და ძალიან მსუბუქი ჩანდა. მუშუნების მოძ-
რავმა შექმა და წვიმიანმა ნილამა შეარბილა მისი
ტარბების, კომპებისა და ივანე დიდის სამრეკლოს
მეაქერი სახუბი. დიდებულმა სახლებმა სიმძიმე და-
კარგეს. ისინი სინათლესავით გათიკვებდნენ ხოლმე
მუშუნების ცვალში და, გაცნობარბობ, ვარდის-
ფრად განათებული თეთრი ქეტანს აობიანა შექმნი-
ნო.

როცა მუშუნების მუქი ჩაქრებოდა, შერბობიც
ტრობდნენ, თითქმის ისინი იყვნენ ამ მშობუკვი ცე-

ცხლის წყარო.

— ნამდვილი ფვერია! — ჩაილაპარაკა ქალმა.

— სამწუხაროა, რომ ოცდაათხუალპიანი სალუტია
და არა ასოცდაობიანია.

და მცირე დუბილის მუშედ დავუბატ:

— სვესტროპოლი გახსოვთ? რა არაჩვეულებრი-
ვად გამჭვირვალე და მწვანე იყო იქ წყალი! განას-
კურბობით, გემების კირის ქვეშ. და აფეთქებისაგან
დაღვწილი გახსმარი აკაციების როგორი სუნი იღდა?

— ვერ გაბოვია. რას ნინწავს „გახსოვთ“ —

„გაეძღვება, მზრუნველი დედა“

„ეი, მაგამ, რატომ შეინახა კოლოგი? ან რატომ არაფერი მიხობა? ახალგაზრდობით თუ მოვიცა, — გადაწყვიტა მუზღავურმა. — მე თვითონაც მოყვარს იღმებალებით მოცული ამბები უსათრუოდ უნდა ვნახო და მაღლობა გადავიყოლო!“ მაგრამ მამანვე მიხვდა, უდიდესი სიბოამზე დატვირთვითა, რომ ზარი დაერევა მის კართან და რომ ამას მწეულად თუ გაეზღავდა.

ერთი საათის მუხუდზე მუზღავური გამოვიდა ცემის ბინიდან. ნელი ნაბიჯით უწეებოდა კიბეზე. მისამე საზოგადოებრივ შერხრდა. ბაქანზე სამი კარი გამოიღო-და.

მუზღავურმა შევებით გაიფიქრა, რომ ექვსი არ გა-მოჰკითხა იმ ქალის სახელი და ბინის ნომერი. უბ-რებულეც იყო ამის კითხვა. მაგრამ ხომ არ შეიძლე-ბოდა ახლა ეველა კართან ერეკა ზარი და ვიღაც უცნობი გაითხა!

ამ დროს ერთ კარს უკან ნანებომა ხმე გაიგონა. „ერთ საათში დავბრუნდები, მამა, — სთხოვა ნანებო-მა ხმამ. — ღამე ცუდად მეძინა აქ ძალიან მუხუ-ფული ჰაერია. სანაპიროზე გავივლი!“

მუზღავური მიხვდა, რომ აი ახლა, ამ წუთს, ქა-ლი გამოვიდოდა და ბაქანზე ნახავდა მას. ის კარს ეკა და გულის ფანქაბლით დაერეკა ზარი.

კარი მამინვე გაიღო. კარში გუშინდელი ქალი იღბა, საიდანაც სიო უზრავდა და მსუბუქ კაბას უფრიალებდა, თმას უწეავდა.

მუზღავური აღმუცა. ქალი გამოვიდა, კარი გა-მოიკეტა, ხელი ჩაქვიდა მუზღავურს და უთხრა:

- წევიდგო. მე გაგაკილებო.
- მიწოდოდა მაღლობა გადამებადა, — უთხრა მუზღავურმა. — თქვენ მიხსენით იქ... სევატობოლო-ში. წერილიც გაგზავნეთ იმ მისამართით...
- და მგონი, ამაოდ გავგზავნე, არა? — გაკლიმა ქალს. — ხომ არ მიწეუბრებო?

ისინი კიბეზე ჩადიოდნენ; ქალმა ხელს გუშევა მუზღავურს, თმები გასწორა.

— რატომ უნდა გაფიქროე? — კვიხა მუზღ-ავურმა. — ყველაფერი ეს ძალიან საყვირველია და კარგიყავა...

ქალი შერხრდა, თვალბეში შეხდა მუზღავურს.

- ნუ აღუღდებით, — უზმად წარმოთქვა მან.
- თუყვა, რას ვამბობ. მე თვითონ თქვენზე ნაღლე-ბად როდი ვეღღავ...

სანაპიროზე გავიდნენ და თუჯის მოჰკირთან შე-ჩერბნენ. დილის ბინდში კრეზლის კედლები ვარ-დაფრდად მიიჩნადა.

ქალმა თვალბეზე ხელი აიფარა და დაღუდოდა. მუზღავური შექეცროდა ამ ხელს და ფიქრობდა, რომ აი, ეს თითები, ეს წერილი და საყვირველი თითები, აღბოთ, მიზი სასტილი იყო მოსერილი.

ქალს ხელი არ მოეუცლებოდა თვალბინიდან, ისე ქალსაპარავა:

- არაბოდე არ მეფიროდა, რომ ეს ხლებე ასე... უცერად და რომ კიდეც განსავალით ოღენიმე.
- მუზღავურმა ხელი დაუჭირა ქალს. მან უწრადღობა არ მიიქვირა გულბულებს და ათოცა ამ პატარა, ძლიერ ხელს. გაბუღენი კი მიდიოდნენ ოაგისთვის, თითქმის ურავფან ამწეწეწით. ოღონდ, შორს რომ დაეღებოდნენ, რუ-ჩამუდ იხედებოდნენ უკან და დარბუქებინა ილიბებოდნენ.

სამკერვალოს სახელობისში

საოქრად შემოიღის დილა თბილისში მზე ჩუ-მად გადმოიპარება მახათას მივიდან და იჭროს-ფურ ბურუსში გაბვეს ქალქს. ჟარ ტრამეის ზარი გაიჭრაილებს საღდას, მერე ნელწულა დაიბრებინ ცისფერი ავტობუსები, ტროლეიბუსე-ბი, მსუბუქი ავტობუსბანები. ხალხი გამოვიდნენა ქუბებში.

საშუალო ტანის ქალი ავტობუსიდან გადმოვა, აკაკი წერილოის პრისაბექტზე ტრამეის ხაზს მსუბუქი ნაბიჯით გადაკეთოს და მაღალ შენობის მიადგება. კართან შეეჯავფულით ახალგაზრდები შერინავენ, ოაგბინან საღამოს მიხევენ და სას-ყველო საამქრობისკენ გაემამარებენ.

ისინი აღარ არიან ის სახენაღვლიანი გოგო-ბებები, რომლებიც არც თუ ისე დიდი ხნის წი-ნათ საბავშვოლოს სოცურწეველყოფის საინინს-ტრომ საგზარებოთ გამოგზავნა მასთან. „რა დიდი ყფილოა რწმენის ძალა!“, — გაიფიქრებს ქვეუვა-

ნი და ვიდრე კაბინტში შევიდოღეს, საყვიში პუნქტში შევიდოს.

— როგორა, მარია, საჭმე, ავად ხომ არ გეყავ ვინმე? — შევიკითხება დირექტორი საყვიში პუნ-ქტის გამგეს მარიამ ტრონოჭაძეს.

— ყველანი კარვად არიან, — მშვიდად უა-სუბეს მარიამი.

აქედან საცხოვრებელ ოთახებში შევა, კობტად გაწყობოლ საწოლებს დახუბდაც და საამქრობის-კენ წახუბვეს.

მისი ცხოვრებაც დახვიდან დაიწყო. ქვეფვანა მამა აღერ გარდაეცვალა. ექვსი და-მამა დღდის ხელის მუწეუბე დარჩა. მძიმე ტრავრად დაწეა ოჯახი დედას. ქვეფვანამ საშუალო დაამბატარა თუ არა, ბევრი არ უფიქროა, ქუთაისის ძაფსაღბ ფაბრიკაში წვიდა საწეზაოდ. იქ შეეჩვია დახვე-ბის გუგუნს, იქ დაისტატდა. მერე თბილისში წა-მოვიდა და სატრიკოტკო საამქროში დაიწყო მუ-

ჭრა-ქერვის დაუსწრებელი სწავლება

ბაკმიტილი 32-3

ძალის საბაზუსხლო თაქსურალი პალტო

თარბის ზომებია — (ნახ. 1) 1)

(ზომა 52)

ნახაში აღნიშნული ქალის პალტოს თარგის შესადგენად საჭიროა ავი-
ლოთ შემდეგი ზომები:

1. გულმკერდის წრებაზის ნახევარი — 52 სმ
2. კისრის წრებაზის ნახევარი — 21 სმ
3. ბეჭების სიგანის ნახევარი — 22 სმ
4. გულის სიგანის ნახევარი — 21 სმ
5. მხრის სიგრძე — 17 სმ
6. ზურგის სიგრძე — 43 სმ
7. პალტოს სიგრძე — 113 სმ

პალტოს უკანა ნახევრის თარგის შესადგენად ა-წერტილიდან მარჯვნივ
გადავსომათ ბეჭების სიგანის ნახევარს — 22 სმ-ს. წერტილ ა-დან ჩა-
მოვსომათ პალტოს მთლიან სიგრძეს — 113 სმ-ს და ზურგის სიგრძეს—
43 სმ-ს. ზურგის სიგრძეს ვყოფთ შემდეგად ორზე:

$$43:2 = 21,5$$

მიღებულ რიცხვს 21,5-ს ჩამოვსომათ ა-წერტილიდან ქვევით და
გაგაფლებთ ილიის დასაყენებელ ხაზს.

პალტოს საყელის უკანა წერტილების ამოსატრელად კისრის წრება-
ზის ნახევარს ვყოფთ შემდეგად სამზე:

$$21:3 = 7$$

მიღებულ 7-ს გადავსომათ ა-წერტილიდან მარჯვნივ, ა-წერტილიდან
ჩამოვსომათ შემდეგად 2 სმ-ს. წერტილებს (2, 7) ვაერთებთ ერთმანე-
თან მრუდი ხაზით. მხრისა და ილიის ამოსატრელი ხაზის დასადგენად
წერტილ ზედა 22-დან ჩამოვსომათ 5 სმ-ს. წერტილ ქვედა 22-დან ზე-
ვით ავსომათ 5 სმ-ს და მარჯვნივ გადავსომათ 5 სმ-ს. 5-ის წერტილებს
ვაერთებთ ერთმანეთთან მრუდი ხაზით. პალტოს სისრულისათვის 27-ის
წერტილდან მარჯვნივ გადავსომათ 8 სმ-ს. 8-ის წერტილს ვაერთებთ
5-ის წერტილთან სახაზავით. იმ შემთხვევაში თუ გვინდა პალტოს გაკუკ-
ოთი ნაგები (ბანტოგა) ან ნაოქი უკან, 2-ის და 113-ის წერტილებიდან
მარცხნივ გადავსომათ 10 სმ-ს. 10-ის წერტილებს ვაერთებთ ერთმანე-
თან სახაზავით.

პალტოს წინა ნახევრის თარგის შესადგენად ა-წერტილიდან მარჯვნივ
გადავსომათ გულის სიგანის ნახევარს — 21 სმ-ს წერტილ ა-დან ჩამო-
ვსომათ პალტოს მთლიან სიგრძეს 113 სმ-ს, ზურგის სიგრძეს 43 სმ-ს
და ზურგის სიგრძის ნახევარს 21,5 სმ-ს. წინა მხარის სისრულისათვის გულ-
მკერდის წრებაზის ნახევარს შემდეგად ვუმატებთ 5 სმ-ს, ვაკლებთ პალტოს
უკანა მხარის ზომას 27 სმ-ს (ბეჭების სიგანის ნახევარს 22 ილიის ხა-
ზისათვის მომატებულ 5 სმ):

$$52 + 5 = 57$$

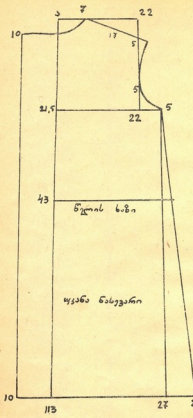
$$57 - 27 = 30$$

მიღებულ რიცხვს 30-ს გადავსომათ 21,5-ის წერტილიდან მარჯვნივ
პალტოს საყელის წინა წერტილებს ამოსატრელად ა-წერტილიდან ჩა-

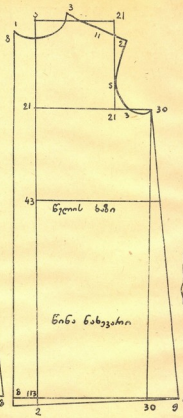

ნახ. 1

საქართველოს
საბჭოთაო
საზღვრო
საზღვრო
საზღვრო

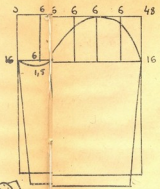
Գծ. N 1

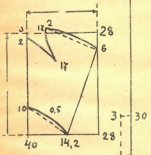
Գծ. N 1

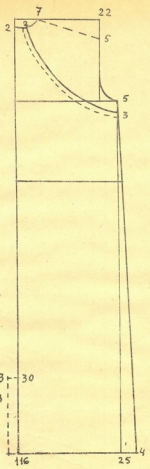
Գծ. 2

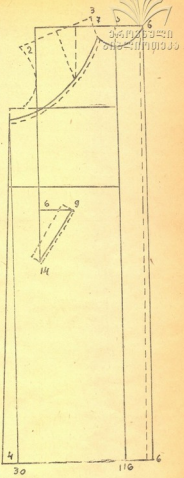
Գծ. N 2

Գծ. N 4

Գծ. N 3

Գծ. N 3

მოვროში 7 სმ-ს. ა-წერტილიდან გადავსოვამე მარჯვნივ 7 სმ-ს. 7-ის წერტილიდან ზვეთი ავსოვამე 3 სმ-ს. წერტილებს (3, 7) ვაგრეთებ ერთმანეთთან მრუდი ხაზით. მხრისა და ილიის ხაზის ამოკაჭვალად ზედა 21-ის წერტილიდან ქვეთი ჩამოვსოვამე 2 სმ-ს. კვედა 21-ის წერტილიდან ზვეთი ავსოვამე 5 სმ-ს და მარჯვნივ გადავსოვამე 3 სმ-ს. წერტილებს (2, 5, 3) ვაგრეთებ 30-ის წერტილიან მრუდი ხაზით.

წერტილ 3-დან ორის წერტილის ვასწვრივ გადავსოვამე მხრის სიგრძეს 17 სმ-ს. პალტის სხრუღისათვის წერტილ კვედა 30-დან მარჯვნივ გადავსოვამე 3 სმ-ს. 9-ის წერტილს ვაგრეთებ ზედა 30-ის წერტილიდან სახაზავით, ბორცისათვის წერტილ 7-დან და 113-დან მარცხნივ 8-8 სმ-ს. 8-ის წერტილებს ვაგრეთებ ერთმანეთთან სახაზავით.

სახელწოდება, კონსტრუქცია და შაპარისათვის

თარგის შედგენა — (ნახ № 2)

ნახაზში აღნიშნული სახელწოდების თარგის შესადგენად საჭიროა ავიღოთ შემდეგი ზომები:

1. გულმკერდის წრესაზის ნახევარი — 48 სმ
 2. სახელის სიგრძე — 59 სმ
- სახელის წინა და უკანა მხარის ნახევარს უნახევარ ვაშლივით გადავსოვამე. ა-წერტილიდან გადავსოვამე გულმკერდის წრესაზის ნახევარს — 48 სმ-ს. წერტილ 4-დან გადავსოვამე ჩამოვსოვამე სახელის სიგრძეს — 59 სმ-ს და ვადგენთ ოთხკუთხედს. ჩარჩოს სიგრძეს მუდმივად ვყოფთ 3-ზე:

48:3=16

მიღებულ 16-ს ჩამოვსოვამე ა და 48-ის წერტილებიდან და ვაგვლებთ ილიის დასაყენებელ ხაზს. წერტილებს 16-ისას ვაგრეთებ ერთმანეთთან სახაზავით. დამხმარე ხაზებისათვის ჩარჩოს სიგრძეს 48 სმ-ს ვყოფთ 8-ზე:

48:8=6

მიღებულ 6-ს გადავსოვამე ა-წერტილიდან თანდათანობით 48-ის წერტილიდან. სახელის უკანა მხარისათვის 48-დან პირველ ზედა 6-ის წერტილიდან ჩამოვსოვამე 3 სმ-ს. წერტილ 3 და 6-ის წერტილებს 4 სმ-ს. წერტილიდან პირველ კვედა 6-ის წერტილიდან ქვეთი ჩამოვსოვამე 1,5 სმ-ს (სახელის წინა მხარისათვის). წერტილებს (16, 4, 3, 6) ვაგრეთებ ერთმანეთთან მრუდი ხაზით. წერტილ 59-დან მარჯვნივ გადავსოვამე 4 სმ-ს და მარცხნივ 4 სმ-ს. 4-ის წერტილებს ვაგრეთებ 16-ის წერტილებთან სახაზავით. შეიკავებისათვის 4-ის წერტილიდან ჩამოვსოვამე 3 სმ-ს. 3-ის წერტილებს ვაგრეთებ ერთმანეთთან სახაზავით.

ძალის სხაზავის კალტო რეკლამის გამომცემის და შაპარის წესი

პალტის გამოცემამდე ქოთილს უნდა გუკეთდეს დეკორაცია, ე. ი. დამაშინებ და უკუღმა პირიდან დავაფიქსოთ. მერე ქოთილს ორად ვაკვავებ სიგრძეზე და ვამატებთ თარგს.

ორად მოკეთებ ქოთილზე ვუმატებ ნაყრისათვის გვერდებში 2-2 სმ-ს, დაღლა 4-5 სმ-ს, ილიისა და საყელის წერტილებში 1,5 სმ-ს და ვჭრით. სიგრძის ხაზი უკანა მხარის წერტილ 2-დან წერტილ 113-მდე ვატყობტოვებ. წინა ნახევრის გამოსატყობელად ქოთილს ვამატებთ ორად ვამატებთ თარგს ქინძისათვის, ვუმატებთ იგივე წესით, როგორც უკანა მხარის და ვჭრით. სიგრძის ხაზი წინა მხარის იგივეა. პირველ როგორც აღვნიშნავთ ჩანაკების (ვიტოკის) და ჯიბის ადგილებს თუ ასევე ვუკეთებთ. შემდეგ ვაკვავებთ მხრებს და ვაგვერდებთ. მოვარგებთ ტანზე იმას, ვისაც უკარავთ. აღვნიშნავთ შეწვრილებს და გადავტანთ მთიერ მხარეზე. ვაკვავებთ ტილის, ბორცის ადგილს. გამოვარგებ სარტულს. ვაშავლებთ პალტის მივარგებთ სახელის 1/4 სიგრძეს, საყელს კი ვურთავთ მისგვდით.

ძალის ზაფხულის კალტო რეკლამის სახელოთი

თარგის შედგენა — (ნახ № 3)

(ზომა 50)

ნახაზში აღნიშნული პალტის თარგის შესადგენად საჭიროა ავიღოთ შემდეგი ზომები:

1. გულმკერდის წრესაზის ნახევარი — 50 სმ
2. კისრის წრესაზის ნახევარი — 21 სმ
3. ბეჭების სიგრძის ნახევარი — 22 სმ

4. კულის სიგრძის ნახევარი — 21 სმ
5. მხრის სიგრძე — 16 სმ
6. ზურვის სიგრძე — 43 სმ

პალტის წინა და უკანა ნახევრის ნახაზების თარგის შედგენა ხდება იგივე წესით, როგორც სხვა პალტის. იმისათვის, რომ პალტის მხრისა და ილიის ხაზი შევიდეს ბრუნვის სახელის მისაკეთებლად, უკანა მხარის საყელის წერტილ 2-დან მარჯვნივ გადავსოვამე 2 სმ-ს. ილიის ხაზზე 5-ის წერტილიდან ქვეთი ჩამოვსოვამე 3 სმ-ს. წერტილებს 2, 3, 1 ვაგრეთებ ერთმანეთთან მრუდი ხაზით. პალტის წინა ნახევრის წერტილებს 2-დან ქვეთი ჩამოვსოვამე 2 სმ-ს, წერტილ 30-დან 3 სმ-ს. წერტილებს 2, 3 ვაგრეთებ ერთმანეთთან მრუდი ხაზით. ჩამოვსოვამე ჯიბისათვის წყლის ხაზთან ჩამოვსოვამე მუდმივად 6 სმ-ს, წერტილ 6-დან მარჯვნივ გადავსოვამე 3 სმ-ს და ქვეთი 14 სმ-ს წერტილებს (6, 9, 14) ვაგრეთებ ერთმანეთთან სახაზავით. პალტის უკანა და წინა ნახევრების მხარეს სხრუღისათვის ვუმატებთ 4 სმ-ს.

„კაპირონი“

თარგის შედგენა — (ნახ № 4)

კაპირონის თარგის შესადგენად საჭიროა ავიღოთ შემდეგი ზომები:

1. კაპირონის სიგრძე შეზღვევან კისრის მაღაზმდე — 40 სმ
2. კისრის წრესაზი — 56 სმ

წერტილ ა-დან ჩამოვსოვამე კაპირონის მთლიან სიგრძეს — 40 სმ-ს. თავის წრესაზის ანაზის ვყოფთ მუდმივად ორზე:

56:2=28

მიღებულ რიცხვს 28-ს გადავსოვამე ა-წერტილიდან მარჯვნივ და ვაგვლებთ ოთხკუთხედს. ჩარჩოს სიგრძეს ე. ი. 40-ს ვყოფთ ოთხ თანასწორ ნაწილად:

40:4=10

ჩარჩოს სიგრძის კვედა მხარეს ე. ი. 28-ს ვყოფთ მუდმივად 2-ზე:

28:2=14

მიღებულ რიცხვს 14-ს გადავსოვამე 40-ის წერტილიდან მარჯვნივ წერტილ 14-დან ვეღლა ზომისათვის მუდმივად გადავსოვამე 2 სმ-ს. 2-ის წერტილს ვაგრეთებ კვედა 10-ის წერტილთან მრუდი ხაზით. კაპირონის ზედა ჩანაკებისათვის (ვიტოკისათვის) ა-წერტილიდან მარჯვნივ გადავსოვამე 10 სმ-ს, ზვეთი ავსოვამე 2 სმ-ს. წერტილ ა-დან ქვეთი ჩამოვსოვამე 2 სმ-ს, წერტილ 2-დან ჩანაკების სიგრძისათვის ჩამოვსოვამე 17 სმ-ს. 17-ის წერტილიდან ზედა ორის განსწვრივ ზვეთი ავსოვამე 17 სმ-ს. წერტილებს (2, 17, 2) ვაგრეთებ ერთმანეთთან. წერტილ ზედა 28-დან ჩამოვსოვამე 6 სმ-ს, 6-ის წერტილს ვაგრეთებ 2-ის წერტილთან მრუდი ხაზით.

ძალის ზაფხულის კალტო რეკლამის სახელოთი გამომცემის და შაპარის წესი

ქოთილს ვაშავებთ იხივე წესით, როგორც სხვა პალტისათვის. პალტის როგორც წინა, ისე უკანა ნახევრის გამოსატყობელად ქოთილს ვაკვავებთ ორად, ვამატებთ თარგს ქოთილზე ქინძისათვის. ვუმატებ ნაყრისათვის საყელის წერტილებში 1 სმ-ს, მხრის ხაზზე 2 სმ-ს, ვაგრეთებ პალტის წინა და უკანა მხარეს. აღვნიშნავთ ჩანაკების (ვიტოკის) და ჯიბის ადგილებს და ვაშოთებთ შეწყველს, მივებლავდებთ სახელის პირველ ნახევრის დროს და აღვნიშნავთ ვეღლა დავტყობ მარჯვნივ ვეღვრებ, შემდეგ გადავტანებ მარცხენა ვეღვრებ. ჩანაკების მთიერეფრ და შევარგებთ პალტის კერვის საჭირო წესის მიხედვით. შევკრებ პალტის მივარგებთ გამოსადგებლად სახელის და საყელის სურვილის მიხედვით. ახივე წესით შევტანებ შეიკავის მამაკეთის ზაფხულის პალტო, იმ განსვავებით, რომ მამაკეთის პალტო უკან ჩაიცვებ და შესვავი ვაგუთდება მარჯვნივ. ნახ. № 2.

ავტორი ბ. ბერაშვილი.

კონსულტანტი ი. კობახიძე.

შობამ მოწინავე ფეხბურთე 1941 წელს საქართველოს სესტურუნელოფის სამინისტროს სასწავლო-საწარმოო სკოლის დირექტორის მოადგილედ დანიშნა, სულ მალე კი — დირექტორად.

„მოდიოდნენ მასთან წლებით სარეველზე წლი-საგან ცხოვრებაზე გულდატობილი, უმედობით შეპყრობილი ადამიანები, უამბობდნენ თავიანთი ჰირ-ვარსებუნი.“

„მამა ომში დაიღუპა, დედა დარღს გადაკვაოჯახი უპატრონობით განიავდა დასაძებნიდან დაამყა კვიდა კიდურების დაავადება.“

„ბრძოლის ველზე დავკარგე ორივე ფეხი.“

„ჩემი ცეცხლის შედეგად ტრამვაიმ ცალი ხელი გადაჭრა.“

„ქუთუაყანი ისმენდა, განიცდიდა. გულთან მიპქონდა.“

„...ქუთუაყანს წინ ხახვებარწინებულ ოლია ბაური შემოიხდა, ლამაზი ყვავილებით მოხატულ თავმალს ატრიალებდა ხელში, უნდოდა თავისი ნახვადებით დირექტორი გაეხატებინა ქუთუაყანმა მოწონა ნაწუწევათი, თბილი სიტყვები უთხრა კინაღამ ატირდა ოლია, აღერსს მიზანტრებული გოგონა.“

ოლია და დედამისი ურალში ცხოვრობდნენ. მამა ბრძოლის ველზე დაიღუპა ოლიას პატარაობიდანვე ზურვის მალეების დამლა დაეწყო. იგი დედამისთან ერთად გურჯაანში გადმოვიდა საცხოვრებლად. თხოუმტერი წელი გურჯაანის ბავშვთა სანატორიუმში გაატარა. ამასობაში დედა გათხოვდა. გოგონა მამინაცვალმა შეიძილა. იტანჯებოდა დედა, იტანჯებოდა დედისშემეურე ოლია. კვიოლმა ადამიანებმა აქ მოასწავლეს. გულმა ნაღვლი გადაიყარა. ახლ ოლია ხელომასთან ერთად საშუალო სკოლაშიც სწავლობს.

სასწავლო-სავალატურიო საამქროში საყვრავ მანქანებთან ქალიშვილები სხედან და კვრავენ ნელიონის კოფებს, სუფრებს. ქუთუაყანი საამქრო-

თათბირი დირექტორთან

სავალატურიო საამქროში

ოლია ბაური

ში შევა თუ არა, მის ყურადღებას სამი ქალიშვილი იქცევს მათ არც დედა ახსოვთ, არც მამა. კასის ინავალიდთა სახლიდან ერთად მოვიდნენ მგვი უქმარეობით, ვერა კოხოლია და სვეტლანა ლიტინოვა, სწავლას დაეწვივნენ. მოეღვ დროში სულ შეიცვალა მათი ცხოვრება. დღეს ისინი კარგ ისტატებად ითვლებიან და 70-80 მანეთ ხელფასს იღებენ თვეში.

ტანსაცმლის სამკერვალო-სასწავლო საამქროში 40 ჰაბური და ქალიშვილი სწავლობს. ამ საამქროს კვალიფიციური მკერვალები — ბაგრატ სიმონეული, ვეტხიზია ჩილინაროვა და მანქანების მთელიშვილი ხელმძღვანელები.

რადიო-ტელევიზიის შემეყვებულ სასწავლო საამქროში ინვალიდი ჰაბუები დაშოლი ტელევიზორებს და რადიო-მიმღებებს მისხდომიან, დეტალებს ჩაკეირკებენ, აწობენ. ჰაბუებს ისტატები უსნიან, შეცდომებს უსწორებენ. ისინი

ხელობის გარდა ზოგად საგანმანათლებლო საენებაც ასწავლიან

ამ დიდ შრომაში ადამიანებმა შრომის ხალისი იგრძნეს, საზოგადოების საკეთილდლო საქმიანობა უპირველეს მოვალეობად განიხადეს და საყუთარი ძალებს რწმენა აღიდგინეს. იმისთვის, რომ აქ მოსულეს საყუთარი ღირსება დაუბრუნეს და შრომის სიყვარული ჩაუნერგო, უნდა იყო კარგი დირექტორი — გულწრფელი და მკაცრი, მომთხროფე და დამთმობი, უნდა იყო კარგი ადამიანი.

და მამინ მიიღებ აი, ასეთ წერილებს: „გმადლობთ, დვიდა ქეთო, შწრუნელო დედა!“

„თქვენი და თქვენი კოლექტივის ამავს არასოდეს არ დავიოწყებთ, მვირფასო ადამიანი!“

ეს წერილები ქუთუაყან გაზენიას სახეზეა მოსული.

ოლია ირისთაიძე

უკანა

მოთხრობა

მხატვარი ლია სვანიძე

— აი, იმ ქალს ხედავ?

— სადა, რომელს?

— ტროტარს რამ ამოვიდა, იქით, ნელა რომ მიდის, თეთრი ბალურით.

— მოხუცი? მე ქალს ვეძებდი.

— ნუ იტყვი აგრეთვე ერთ დროს იგი ქალთა შორის უკეთესი ყოფილა.

— იქნებოდა. ახლაც ისე წულგამართული დადის, თითქოს ასე ნებაზე, თორემ სულაც არ უტერის ატკარებო. მაგრამ ვე ველოდებოდი შენე იყო, ჩემო კარგი, თანაც ერთ დროს ახლა კი, შუაგულ, შავის გვერდზე ხა ფეხები მოსაყდრე შავი წინდები!

— ხან იხამ, მოდაა. ცეცხლისფერი მალტო, ისეთივე ტულებით და შავი წინდები. გინდა თუ არა, შემიხმდე — იგიარის მოხერხებულად შეურჩევითა ახლანდელი მოდა! არ მიხედი — არ იქნება. შეხედე, რა თვალები აქვს იმ მოხუცს. აჲ! რომ ასე აკვირებს, რა იქნებოდა, არა, მაშინ?

— მართლა, ამ ხანდაზმულ სასხეზე თვალები როგორი ახალგაზრდები დარჩენილან, თითქოს წულგადებით ბერდობდნენ.

— მაგას რომ უეცრებ, უნებურად ანას ლეკვი გახსენდება: „სტეგრეტ სიყვარულით შერს დიდებულ სასხეს, სვედიანს“... დიდი ფანტაზია არ არის საჭირო, ეს თვალები გენების ანთებული რომ წარმოიღონო.

— დანაწეზე თავი, თუ ცაყი ხარ, რაღა არ-დაღლები ვაყისობო. აჲ, ვინ მიდის! თვალებიდან ჩანს და თებებზე ნახე, რამდენა ჩიტის ბუდე ადგეს თავზე. კაცაჭყაყად დიდატყეს. ჩაი, ნელა, როგორა ხარ?

— გამაწუხობა, ვიხი. აჲ რათა დგებანო? შა-მილა როგორა გყავ?

— გეძალდობო, კარგად. მაგრამ შამილა რე-ზოსია. ჩემას ლურჯა ქვეია.

— ოჲი, — გაეციხა ქალს. — დავინაწილებოთი სახელები. ჩვენთან რატომ არ მიდისანო? თქვენც ხომ უფროთ არ დადიხართ და არ გემოწებათ ჩვენი სახელი?

— ახლა ლურჯა ცოტას აეადამყოფობს. ერთ-რომ მიუჯუკავებ და მერე გაგასაიერნებთ კიდევ.

— ჩაქური ხომ არ სჭირდება?

— არა, ღებრთმა დაიფაროს.

— ნახვამდის, ბიჭებო, კარგად იყავით, გვი-ნახულიყ.

— ნახვამდის, მოფეციხებ ვაყი.

— გნადობოთ, გადვიცქენ.

— იყი, იმ ქალს ცხენსაც ლურჯა ერჭვა, თუმცე ერთ ქალად ღირდი, ამბობენ.

— ცხენი — ქალად? ვინ ქალსა კყავდა?

— ის მოხუცი შესანიშნავი ცხენისანი ყო-ფილა. ახლა ვე მწელი დასაყურებელია, არა?

— გადამრე ნამდვილად. რა სულ გარდასე-ლი ამბები გაბოძდეს დღეს?

— ამ დამტკნარი, დანაოცებული სახის შემ-ხედვარე ძნელად-ღა წარმოიდგენ ჩოინდა, მაღალ ცხენზე ამხედრებულ ღამსა ქალს. ცხენს ნერვიუ-ლად უარისი ნესტებით და წერილი, ამოღტი-ლი ფეხებით მიწას ტრიაფს. ქალს მხრანებ-ღურად დღეუკანს ადვირი, ამყავდ აუღერებია თავი. ღამსაში სურათია, არა?

— რად არის ძნელი წარმოსადგენი! მალე, ალბათ, ამ წელიწადს მიუცკაუნებს და ახლაც წულგამართული დადის. მით უმეტეს მაშინ... მაგ-რამ არ მიხდა ეს „მაშინ“! „ახლა“ მიჩრდენია ახლა კი მეტრანებულ იფიანებენ შენი მსაკაცები. წამი, ბაღში შევიდით, თუ ჩვენი სკამები თავი-სუფალია, იქ დავუცადით ბიჭებს. ოღონდ „ამ-ლაზე“ ვილაპარაკოთ.

— არა, მე მაინც ძველს გეტყვი. იყი, როცა ამბავს კიბეების ღლიანფერი ბურუსი — ფრასეს, მე იმას ჩემებურად ვალამსებ, ვაყავით. აი, იმ გლოს, რომლიმე მომავალში ჩამოხედდნენ იმას გადევნეულ და ნათელ შებლზე შვისფერ სიხ-ვეს დაეყვენ...

— იმ ბიჭს კი ნამდვილად გაუგონარებდი შარვალს, ჩამო წაყვას დროს ოფლმა არ დაას-ხას, ხოლო იმ მოხუცს...

— არა, ვალამსებ. ახლა მიოლოდ ახალ-გაზრდებს გასაგებობა... თავისი ცხოვრების უაღრეს გასაწეულზე თვალფასებულს დაიხიხიბ, შვა მათხოვანს, შვი ხავერდის ქუდით, ამ რამდენიმე წლის წინ ხამთარში რომ ატარებდნენ ქა-ლები, გახსოვს, მოგონს, მომრავალბული ბო-

ლოებით, თამუნის ცხურა ოღონდა ის შეაწინე-კლებიანი ბაღე არ სჭირდებოდა მხედრად გარ-დაცნილ ქალს. სახე სალონქელისფერი ქონ-და თხელი, ისეთი თხელი კანი, კარგად რომ დაფერხებოდი, ლურჯა ძარღვებში სისხლის მომ-რაობას შეამჩნევდი. თუმცა ვაგლამად ვერაიან გახედვდა მის ღამისფერი თვალებში ჩახედვას. მაღალი, თეთრი ყელი ქონდა. ჰოდა, როცა ცხენ-ზე შეამართებოდა, ერთმანეთს ეკობრებოდნენ ყელ-ყელაობაში ცხენი და ქალი. ქვისაკან გამოთლილი გვერთებოდა. ცხენი კუნსატი შავი იყო და რაღაც საოცრად, თითქმის ლურჯად მზი-ნვარებდა. წერილი იყო, მკერდგანძირი და, ქა-ლისა არ იყოს, იმასაც ლურჯი ძარღვები დახედვ-ღებოდა შავ კანზე. ვერ გაივხვდი, რა იზიდავდა შრსას, რა გაჯაფოვდა: შავი და თეთრი ფერის ის იწივითი შუამება, თუ ქალისა და ცხენის საყ-ვირველი შეწყვილება. იმ მხარეთი არცერთი რაინ-დი არ მგვეღლებოდა, ამ ქალის ტტეუობას ვადაჩრ-ჩენილი. ყველა ღოღი, შეიჯინა თუ თამანი მი-სი გულსათვის და მისი სახელით იმართებოდა. თითქოს ტტეუებზე ვივლით გულში დიდფილამ-ბა, თითონ კი...

აჲ ვიგზახარ, ეს მისი ცხოვრების ადრეული განახლები იყო. ვერ იმ განახლებულს რთვა-ღოფთა-დადევნებდა თავის ლურჯას მისი წვერ-დაკარგულ ბილყებზე თუ ალახის ცვანანაქე-რებს ვივლებს.

გაბნობს, გულაგნის კარიდან ტვეით გაბოგა-ხელა. უამრავი სახლები წითეკვედა სოკოები-ვით მრავლობდნენ. იმ დღეობაში იმ დროს გა-ველით ქალბები ყოფილა ატხიბი.

— მოიცა, ღე დემეთი გწამს, განა რა დრო გავიდა მას შუადღე, ერთი ხე რომ აღარ დლიან-დება ზევიდან?

— ნუ იტყვი აგრეთვე. აჲ ვიგზახარ, როცა ახ-ბავს სიძველის ღლიანფერი ბურუსი ფრასეს. მე მას ჩემებურად ვალამსებ, ვაყავით...

...იმ ქალბებში მამა-ბიჭებთან ერთად სანადი-როდ დადიობდა, თურმე ეს სათუთად ნახარბი ქალი. დაუჯერებელ ხელმარჯვებებს და ოსტატო-ბას იჩენდა, ამბობენ. მხირად მისი გულის მო-ნადირებაზე მოყვრებუნი ჰამინდოთ და სამუდამოდ

უკრებდა იმედს. მაგრამ ყველაზე საკვირველი ამ ამავეში მაინც ის არის, რომ ქალი ვერადრომა მამაკაცმა ვერ დაინტერესა და პოლიტიკამ კი გაიტაცა თურმე! მალულად პროკლამაციებს ავრცელებდა დღისა თუ ღამისითი დროს.

— ეს ხელდაც არ არის საკვირველი იმ ქალს ყველაფერი ქვინია: ახალგაზრდა იყო, ლამაზი, მდიდარი და ნებიერიც, ამდენ თავფანსმცემელ-თაგან გამაყვებელი, განცდა აყლდა მიმოღო...

— ვითომ ატრია?

— შენ ფიქრობ თქვი, გულის რჩეული არა ჰყავდაო. არც მძებე მყოლია, ვინი გულისთვისაც თავს გაიმეტებდა გასაწირად. სხვა რაღა დარჩა? ტუჩზე რძემუწრობი გოგონას იღვები?

— შეიძლება, შენ მართალი ხარ. ასე იყო თუ ისე, ამ რძემუწრობა იმდენი გააკეთა, რომ სერიოზულად ჩააფიქრა მოხვლეობა. ჯამუშს გა-
შუშზე ავსუნდნენ, მაგრამ ვერაფერს გახდნენ. სწორედ იმ ხანებში... მოიცა, კინაღამ დამაჩიყე-
და, იმ ქალს, რომელსაც ვერც ბილიკებზე და-
ოთხილი ჰქვნიდა ჰყვრიდა მშობს და ვერც მეფის
დამაჩიყელი რაზმი, ჭკპა-ჭკბილისა ვინმად ეღმე-
როოდ... მაგრამ ამაზე მეტე. ჰოდა იმ ხანებში
მათ ქალაქს ეწვია ახალგაზრდა ქართველი პოლ-
კოვნიკი, ვინმე... თუმცა იყო, არ გვიდა გვართი
სინებადის შეტანა, პოლკოვნიკად მოვიხსენიოთ
ხოლმე ახალბოული მეტრისტებაც მოხდენილი გა-
რდნიობისა და კარგი განალების კაცი ვახლდით.
მაგრამ, რადგან მეფის ჯარში მასხურობდა, იქა-
ურებს ჭკვის თვალთ მუშუდდეთ. ქალი კი... ქა-
ლი მეტად დაინტერესებულა. სახელობარ რით?
მოწინააღმდეგე ბანაკისკული მუნდრით, თუ
მოკლედ და კობტა უღდაშებით, ამის შესახებ არა-
ვითარი ისტორიული წყაროები არ შემორჩენილა.
ეს კია, რომ რამდენიმე დღის შემდეგ პოლკო-
ვნიკს ალაზნის ტალღებში სანადირო მიეჭვა მის-
ვლია.

ამაშობენ, ის დღე პოლკოვნიკისთვის გაოცებით დაიწყო და გაოცებითვე დამთავრდაო.

ჯერ იყო და ალაზნის ველზე ნისლი წოლიდა. მაგრამ შენ ხომ არც იყო, რას ნიშნავს ალაზნა-
ზე წამოწოლილი ნისლის ზევიდან ხილვა. შენი
იქ ყოფნის დროს არ შეგვეწყრო, თორემ მის უნა-
ხავა როგორ დატყვევებდი! ჩამოსულებს კი არა,
იქაურებს ყოველ ნახევარ გვერდს ვიკრებებს სქ სა-
ხაურება. ნისლი წვდა, ნისლი, აფლავებული
სხვაგვარადა. ზვენი შოა კონტებიერი ამომარ-
თებდა შენს და ქალაქის გადასაწყვედიდან რომ
ჩაიხივდა, შენს წმენტი ზღვა ვაწყებდა უფერ.
სუდღეში და უნაპირო. არ ვიცი, გადატყობილი
ნისლის ბრალი თუ ნისლიანი არის სისქება, აქა-
რქ იზრუნება კიდევ და ტალღების შოაჭვევი-
ლებას სტრუქვის. ისეთი ძლიერია წარმოსახვა, ხან-
დახან ზღვის ხმაურიც შემოგვხამდა და ის-და
გარჩება ფები უნა გადადა, არ დამაყველით...

ჰოდა, იმ დღისა, გარტირებულ სწორედ გალა-
კათთან მოუსტლებტა აღფერი ქალს. გაოცებდაცან
თვალმეგანაჩრებებულ პოლკოვნიკის ხმამალა
წარმოუტახა:

— სიზარბა თუ გეგორაფია ამერია?
— სიმშვეთი, პოლკოვნიკო, ცხენებით შეე-
ცურათ.

— თუნდაც ამ ზღვის კიდვადეთ, — უპასუხა

პოლკოვნიკს და საჭიბის დაღმართზე დაშვებულ
ქალს დასდევნიდა. მერე, გვიან უფკმას, თურმე
— დაღმართში ასე გატყვევულ ცხენი აქამდე არ
მეხსამაო.

დაღმართში ცხენის გატყვება რა მოსატანია
იმასთან, რაც იმ დღეს მოიჩოქებდა ქალმა სხვებს
ხომ გასაწრო ნადირის ქვტტაში, თავის თავისაც
გუდატყვება. შვე თვალებს ცვეტილითა ავეცემე-
და. სპილოსძვლებივურ სახეზე, არა, მხოლოდ
დაწვევზე რიქვის ცვეტილი წაქცილებლობა. სხვა
დარსავს აღტაცებთი შორილოათვის, ახლა სულ
წარტოპია გინება და თავვეს აგნება. ნადირისობის
ჯანით და მისი ცვერის სურვილთ დაათარი,
თურმე, ეს ამოდნა ხალხი. ისართა სრლობისა და
ცხენების ტრებებს ცეხის მტკი რა მინახავს, მაგ-
რამ ამისთანას არაფერს შესწირებთაო ჩემი ბეჭერი
ძვლები, კვირობდა, თურმე, ალაზნის ატებითი,
აღლო-აფილი გაუვალი ქალა.

ყველას აჯობა ქალმა. მხოლოდ პოლკოვნიკს
ვერ დულთ ტოლი. არავინ იცის, მედამ ასეთი
იყო კაცი, თუ იმ დღეს გამოხდა არწივის ფრია
და ორბის თვალთ. ქალი კაცის გადარტევის ცვე-
ტილოდა. არც კაცი ფრთავდა ხელად ქვევას თავს
არ იზოვდდა, იზოთი სინწრაფხება და სიძარჯ-
ვეს იჩინდა. ყველას ამებტებდა ვაგვაცობაში და
ყველგან თავგაყოფა. ანთებული თვალებით შეს-
ტყროდა ქალს, ხმამალა გამოსტყვამა გაოცე-
ბას და გვერდიდან არ სცილდებოდა.

შეიღო დღის განმავლობაში არ იქნა და არ
გახსნა ქალმა მფურთხი წარბები და მაყვრად მო-
კვლულ ბავე ნებურება და თავნებას, დღეს პირ-
ველად ვერ შეგარებულხინა წადლი. ქვევას ხე-
დევდა: მხოლოდ იმ კაცისათვის ცდლობდა და
არტყებოდა. ის კი, მართალია, აღტაცებით შეს-
წირებდა, მაგრამ თავის მოწონებას სულაც არ
ცდლობდა. იმასაც ქვევას ხედავდა: კაცი მო-

ლოდ ჰიბრში ედგა, გვიშვებოდა, წინ არ უშვებდა, ტოლს არ უდებდა, ქალს როგორ დაეცვაბინოო. ქალს უნდოდა კაცი რკალივით მოჭებარა, დაეღობო, დაეღობო. კაცი კი კაცივით გამაგრებული უნდადებოდა. ქალს ვაყვაცობდა, მამაცობდა, ლამაზობდა, მაგრამ თვითონას სთქუი, განა ეს ხუბნი გამოდგებოდა უფრო მამაც და თავმოწონე ვაყვაცის გულის მოსანადირებლად? განა ქალი ვაყვაცს ვაყვაცობით მოსტკაცებდა თვალსა და გულს?

ქოდა, სულ გადარეულა ქალი იმ დღეს. და როცა რომელიღაც ნადირი ტყვიდან გამოიტყუა და აღახნის უნაპირო ველზე ცხენით დაედგინა. იქ დამაწრე ხალხმა ძრწოლით ამოიფინა საფრთხე თვალდათვალ აბლოდებოდა ახლა ღრუბელიც შეიყარა მთის წვერზე და სანამ ქალი დაეწყო ნადირი, ვაცი მიუხალა ქალს. ასე დაწვევალბუღნი დაედგინე ტყურს. მოის დარჩენილები ცხენების ფეხს ნაპერქვლებს არჩევდნენ. წყილი კი თანდათან პატარავდებოდა, შოღობოდა, შუედგელობის არიდან იყარებოდა. თანდათან ჩამოხელდა, ჩამოიქუფრა. შერე მოულოდნელად გაიღვია და დაიქუხა კიდეც. ხალხი შეძრწუნდა, აწრიალდა. რაღაც აერს მილოღონმა გაქვნილა გული.

აგი ღმერთმა ამოიროთ. კუბილმა კი ტრიალ მინდორზე მოუწროი ქალს და ააკვირდა. აგი გიოზბარი, ტექა-კუბილისა ემინიდა-მეთუქი, ძალიან ვიღას ასხოფდა ნადირობა და ვაყვაცობა, ნადირს გვერდი უქცია და დაეცვაობული თვალვით თავშესაფარი შოათვადიერა. სხვა რომ ვერაფერი დაქანდა, იქვე წამოსკუებულ აღოსავან მოუდრიცა ცხენს თავი. ნირმეცელილმა თანამგზადრმა გვერდი გაუწორა, კაცი ვერც მანინ მიხვდა განწროული შევივლების მიხეცს, ქალი რომ გადმოველო ცხენს და ხელგებანაფებული სხე ამუღულბულ ძნამი ჩამალა. ოღონდ ცხენიდან ჩამოსვლის სიმარჯვემ და მოძრაობის სიღამამხემ ერთხულ კიდევ გააოცა კაცი. ქალიან მიიჭრა და მოის მიხეცს ჩაყვითხა თანაგრძობით.

ქალმა არ უპასუხა. ამ დროს იღვია. ძნამი ჩაგრულმა, სახეს ხელები მოაცილა, თითებით ურეზი დაიკცა, კუბილის მილოღინში თვალები მაცრად დაუჭუბა და თანამგზადრის განიერ მკერდს ამოუჭრა.

კაცმა შეზება, დააკვირა, მიხვდა და უღამებში ჩიარნის მალულად. სადღა იყოს ის ვაყვაცუბი შიშობის ქალი, ვაყვაცურად რომ უფოდა ნადირისა თუ ცხენ-ქალის. ახლა ვერძვის ფოთოლივით აეთათიობებინა შიში. დამფრთხალ კერდელვითი ვიციტება მწყზარ თვალბს და ფარშეგანევიტ დანასალ ადვიტს დაიჭებდა. კაცს უნდოდა უნაგრძებემ საფარი მოეხნის და ქალი-სათვის გადაეფარებინა. ნაცლებად დასველებოდა, მაგრამ ქალმა ისეთი მუდარინა სასვე თვალები შეინათა, ამ მომელოდვი, რომ ადვილზე გაქვადი. კუბილი ძლიერდებოდა. ისევ კოკისპირულად დასამდა. საღდაც შორს ქალების გადაღმა, ვიღაცის ვეხებინა ისტეკებოდა. ქალი კი განუწყატბლო თრთობდა და ვაყვაცის ძლიერ მტყარზე ვიჭებდა საფარს.

და კიი, საკვირველებავ, რაც წულანდელმა ცდამ და გარამდ, სიმარჯვემ და ისტატობამ ვერ შე-

ძლი, ახლა სისუტემ და უძალიამ გაავითა კაც-ქალს თვალბები ჩახება. იქ შიშის გარდა არაფერი ჩანდა. მაგრამ ჩამხდის თვალბმა რაღაც უფრო მეტი დანახეს, განუზიზღად დიდი, ლამაზი და შინოვნილვითი. საოცრად გაიკვირა კაცმა. მხოლოდ ახლა ჩამწედა ამ შემოფოთბისაგან აცხცაბებულნი, შიშისაგან სანახურად გრძნობადეკარეული ქალის საოცარ მწვენიერბას ჩახება და ვეღარ მოამარა შურა. ქალის დასაყვადეკი გაითალკცა ძალა და ვაყვაცობა, მაგრამ იმ ქალი-სათვის რვალვითი მოიღუნა და ციცილით დადნა. იგრძნო კაცმა: ამირიდან ვეღარად ვაყვაცობა ქალისაგან თუ კუბილისაგან დადევულ მასებს. გამოსანდელი კარი თითონვე გაიღარდა და სავთარი ნებით სამუდამო ტუვეობაში ჩაიღოთ თუი...

უკან ცხენებით ბრუნდებოდნენ. პირდაპირილი მზე პატარაბლივით მორცხვად იღიმებოდა. ქალი ნიბლიასავით განახლოვი. კაცი ვაყვაცუ-

რად შენათულოვი ცხენზე შემხედდრი სიხარულს ვიყინითა და გადარჩენის მილოცვებით შეხედდნენ. ოღონდ საოცარი გულთბინობით იგრძნო ცვეამა — იმ მილოცვამი სხვა მიზეზიც უნია რაღაც...

- მერე?
- რა მერე?
- როგორ თუ რა, არ გამაგივი, არ მოხიხრა ახლა, კირი იქაო...
- არა, მაგან როგორ გეტყვი. აგი დაგინახვე ცოცხალი მოხუცი განა ის ქალი ზღაპარს ქაგება?
- ქალი არა, მისი ცხოვრება კი შემხედვნი დადინგანგებოდა ზღაპარს. გააგრძელე, შიობარი კიდევ.
- შენ ხომ „ახლა“-ზე გინდოდა საუბარი. აფრა, „ახლა“ უფრო იმ პატარა გოგოს, სიღამი სახლბს და ბაღბს რომ ამწებენ. როგორ დიდი ქალივით უწრება იმ ბიჭს.

გერქანსკის რუბრისა

საქალაქური მწველათათვის

ერთი მაღაზის ვიზრინაზე გამოკრული იყო აბრა წარწერით: „საქალაქური მწველათათვის!“

მაღაზიანი შევიდა შეიღველი და გავივიდედეს მიმართა:

— მომეთქვამს ზომის ფეხსაცმელი — თქვენ შედედი, ბატონო, ჩვენ ფეხსაცმელებით არ ვცურაობთ!

— მაშ რაღაო ვაქვართ? „საქალაქური მწველათათვის“ — იმზედ თქვენ ფეხობით, რომ მწველებს ფეხსაცმელები არ სჭირდებათ?

ბუმბურაბი

ქონდებუბრები: ბატონო ჩემო, აქ არ უნდა მოსწოდო, შეხედეთ თითარზე შეათვირათ:

„მოწვევა შეიძლება მხოლოდ მწვაჯარების თანხმობით!“

შეზავრი: მაგარა მე ხომ აქ მარტო ვარ! ქონდებუბრები: თანავე მოითავად, ხანა არცემა აიფაო მუშა!

არცემა იმედილი არ ღირს

ერთი ამერიკელი ფინანსისტი შეხვდა ზერინანდ შოუს, რომელიც: მტყუბო, ფეხრბეში იყო ჩაფლული.

— მიხტერ შოუ, ერთი დოლარს მიცემდე, ღირსი დამეცე, რაზე ფეხობით ახლა.

— ახ, — თქვა პიეტიმა, — ჩემი ფეხრბეში ერთი დოლარად არ ღირს!

— მაინც! — მტყუბო ფინანსისტიმა, — თქვენ ფეხრბეში?

— თქვენც! — თქვა შოუმა კეთილი დღითი.

არ უძებნავს

— ექვამა მოხარა, რომ ძლიერი სისხლჩაყლებობა შექცა, — უთხრა ურხულამ შეგობარა ქალს.

— თავბრუცებდა გავქვს? — არ ვიცი, ეც არ უთვამებს ჩემთვის ექმის..

ლომბია

— უმარწელი, შენმა ძუნქალმა ძაღლმა ქაიამი შეშინებამ!

— ვაღაღობა იმფორმაციისთვის. დღის სხვა საქმეებს აღარ მიიღებეს!

თარგუნა ლ. ხლბამბა.

— დღედასი მაქვს. მოწვევა მაქვს. ახალგაზრდა თვალბანი მოხუცზე მაიმზე. რა მიზნა მეზე?

— კარგი, რა კი არ იმლი, რა გაეწეობა! ის ახალგაზრდა თვალბანი მოხუცი ძლიან დიდხანს დარჩა ახალგაზრდად. მაინც კი, როცა წყურვლამდაფერილი ვაგი და ატმისფეროვებინაში არი მოწვეული ქალი მიტყებოდა ვეგრდზე: გამაჯარებინა ვაქს სედაფდენ მის ახლის სმირად. ცისფერვალა, ლამაზი ბეკი იყო. დღის სილამაზებზე შეგვარებული, თვალს არ ამორებდა და ისე მოწვეული შესცივინებდა, ახალგაზრდა თვალბანიცეული ვერთი უცხოება. ქალი კარგი შეუღულ გამოხდა, უფრო კარგი დედა, ოღონდ ამბობდნენ, მეტი ვაქვს სიმკაცრე იტრფალი შეღების მიმართ. მატარებდა, მისი ახალგაზრდას არავის მოუკრავს თვალს. ძალში თუ მიფერებოდა უცხოთათვისაც თვალბანივანდ ცნაწილებს. ვრეც დეკლარაციას თვალბანი თუ გაუღვივა მისი სიყვარუ. პაფეხის კი მანაც არნახული სინათლე სივრცეში დედა. სმირად ვერცეფიოდნენ, ოღონდ როგორც პატარას, ჩვილს, უსასისი მიხუცს ვუჩაყინ ახალგაზრდას. მე კი შედამ ვეჭობოდი, ის შინი იყო ამ სინათლის თავი და თავი მიხუცი, სიხრმელე რომ იტრფობას ქალს. ქუბილის მხმზე სხვე ერთიათამ მიწვამობა, მკაცრი და ამავი სხვე შესარალივად მოვეცედა და ბავშვილი უსუხრია ხედედამ თვითონ. სადაც კი უნდა ყოფილიყო იმდენი ამ დროს თვლები, დედასი მიწვევრიფდნენ. ასე განაჯარ, როცა მის ვაქს წიღების მიღებისათვის ვეფორებამა ბანეტიკი მოწვევა, შუა ქვირედას სხმელე გამარჯულ კაცი, რადდენ დიდ დარბაზის ამბურებულე მოსურფალითამი ქუბილის მხმს შეუღეწევა.

ქოდა, იმ ბოლო წელიწადს, რუქეთში რომ მასურვობდა ვაქი...

— მოიცა შენ, ვარო...

— არა, ნუ იტყობა, ვვარი არ ვახსენითო. ჰო, ვანის დედასე ვეცხობი, ოღონდ უცვარად ვოქაბი ბოლომდე...

იმ ხაფხუბს დედა შეიღიან სტურობდა და ივეე. მისიკობის ახლის, ავარაჯეუ იმუნებდა. სახლში დამბრუნების დრო ახლოვდებოდა. ქალს უნდა ვეყინა მატარებლის ბილეთი, როცა შეიღამა თვალი კანმოსურების ამბავი შეატყობინა. თანაც დაამბა: მე თვითმფრინავით წამოვიდა და იქ დაფიქვებო. ბერის ყურდარა ქალი, ნუ ვინდა და მითრეებლანს **ხაფხუბი ფრთა, მატარა არ** ქნა შეიღამა—სამასურის ხაქმზე, თანაც ძალიან დიდსა და საინტერესო საქმეზე მივიღარა და დევიანებდა არ შეიღებოდა. ჰოდა, იმ დღეებში მხოლოდ იმ საქმეზე ფიქრითა და არბით ციფობრებდა, თითებზე ითვლიდა საათებს. და ერთი ასეთი ჩამომარცვლის დროს სადაცა დაიქუტხა. ვაგი ნაშინვე დღისეცეცე ვაქმარბი. დედა კი, ვითომაც აქ არავფერიო, მშვიდად აღტყვდა ჩემიდანში შეიღის თვრათებს.

— რამ გაგავაგვაცა. დედე?—შევიცხა ვაქვარფებულე.

— რა მიზნად? — დარბაზილურად იცითამა ქალმა.

— წამალი თუ იშოვე რამე, ქუბილის შიშის საწინააღმდეგო?

— დიქუნა? — არ გაეგია. — სთქვა ქალმა და სახე მოიარდა.

დედას თვალბეში ჩაბედა შეიღამა. იმ ახალგაზრდა თვალბამა სიყვარული დაუბრუნებს მხოლოდ. მზერე გამართული ტანი შეთავალებია, აქვს ვერაფერი აიოვა საცანფეში. ოღონდ, როცა ხელბეზე აკეთრა მუხარა, გული შევექვამა, დამეჭრინა, დაბერილდარდებანი ხელები ბებრულად კანგალებდნენ. შეიღს შედამ ის თორი ხელები ვეფა თვალბინ, შავი ცხრის ადვირა მბრანებულურა რომ ქანაფდნენ... ახლა, როცა ამ ხელებს შეხებდა, ის ზნაქნად დაიბინება, გაკავდა, ვახუნდა და გაროცებლამ შეიღამა ფიქრში დაიფიცა: საფიქროსი დედის დამტრებული ხელები პირველად დღიანახე. ახლა სახეზეც სხვა თვალბეში შეიღა. ველ-ლამა ბუჩუნი ვაქმარბა, როცა ერთიანად დაძულდეკლარე, უსუხრე, ბატარა მოხუცი შერჩა ხელებში. „ღმერთო ჩემო, როგორ შეუმწვევლად დამბეჭებინა, როგორ დაუდევრად გამამარცხა ხელებიდან. მხოლოდ თვალბეში დარჩენიან ახალგაზრდულად შევიცხა“. დედამ თვალს აარიდა და შეიღს უფრო მეტად ეტრინა გული. დაზიადებული მოხუცი ხელები აიფიცა, მვერდზე მიიჭრა და თითბში დაატრიალა. ქალი კიოდა, ძველებურად უკარგებოდა, მაგრამ შეიღი სათითა და მჭირფასი ნივთითი ხელს მაგრად უჭერდა და უფრო მაგრად იხუტებოდა მკაცრად.

მაშინ უახრა გულმა, რომ ასე დამტრებული დედის სამდალი მოგზაობრბამი მარტო ვაქმედა დიდ ნაფუცაობა იყნებოდა. იმავე საბავის ერთხმა დაუდევრად ბეჭდარავევლამა ქარიფელმა მაინრამა ორწვე დედასი მაგრად ჩამოარბოდა და ისე ვადუნადა მადლობა თვითმფრინავის ბილეთის დათმობისათვის. თანაც შეატყობინა: იმის შემდეგ ჩემი ნაწილი ვერხმინილი ბატკუნა და მეთორმეტე წელიწადისა სახლში არ ვყოფილდარი.

სამი დღის მერე, როცა საქართველოში შემოსრიალდა მატარებელი, მგონი, სიხუბის სადგურში ვიღაცისაგან ვაგიო თვითმფრინავი კატასტროფის ამბავი. ერთის არ დეუკრბა, სხვამ დაუბსებურს გაგინილი. ისეთი სიძულელი იფრწინ საკუთარი თავისაღმბი, თითქმის სხვის ზურგს დახარბახ ამოუფრსა და თვინი მოსახვედრი ტყვიანი მსხვის მოარტყვისი. კრივაშვრეული ერთხანს მომეღიერებულე ცემებებს ეტრბობა და როცა ერთმა კურხალმა მაინც ვაღმობლამა უბის სახედარი, დედის დამეჭვარა ხელს წიფტარა, ბერეზნი მიიტახა, მზურვარად დაყორნა და ტეზე ბულში ჩახიხუტა, ხოლო ბავშვე სათუქველად მომდგარი მიხუხუნი ისეე უკან გულში ჩაიხიხუნა და სიყვარულით გათხარბა, ცრწელმარევი ღმობილი შეიღამა დედის შვე ფუბებში ჩაასახებულე კითხვის ნიშნებს.

ძლიერებულ ცემებებს ეტრბობა და როცა ერთმა

კითხვამ უსაშუალოდ დარჩა და დედისათვის, აღბათ, სამარის კარამდე საიდუმლოდ დარბედა, ეს დამეჭვარნი და დაუტრელებული ხელები შეიღის საფლავზე მიწის მიყრას საკუთარმა უძულურბამ რომ გადააბრინა.

— არ ვიცი... — შერე კვლავ ჩვენ ვაძლიერებუ-
და. — შენ სამი გვეყავი შესანახი და... — მან
დღეღამეს მიაპყრო ვედრების გამოამატებული
თვალები.

ღობ, დღეს სამნი ვყავით სარჩენი. ის უთუ-
ნია მიღოდა სახლიდან და მიწოდ ღღეს კოლ-
მურწინებაში შემოხვდა, გვიპირდა, მაგრამ თავი
მანც გაგვიქონდა.

დღემარეს ვარჯიხანს არ ამოუღია ხმა. იგი ხან
ქეთი დღიდან შესჯერობდა, ხანაც ჩვენ ვაძლიერ-
ებოდვდა. განსაკუთრებით მე მომწონებოდა, თით-
ქოს ვაძლიერებდი სიტყვის ჩემგან მივლოდა. მე
სვემ ბეჭიანად მივანძლი და სჯერობდა, რომ ყვე-
ლაფერი მესმოდ.

„მოივიწყან, დედა, მოივიწყან სახეტა. ცოდ-
ვაა ბიჭი. მე ჩემს ლუკმას ვაჯეროვებ. ერთმანეთს
მივებმარებით და საკარმიდამოსაც უფრო ადვი-
ლად მოვუვლით“... — ვფიქრობდი მე.
დღემარე ვი ვარჯიხანს სდუმდა.
— აქაური მაგერი მოუხდება, თუ იგი? — ჰქი-
ობსა ბოლოს დედამ.

ქეთი დღიდან სვედიანი თვალები წუთით
აგნით.

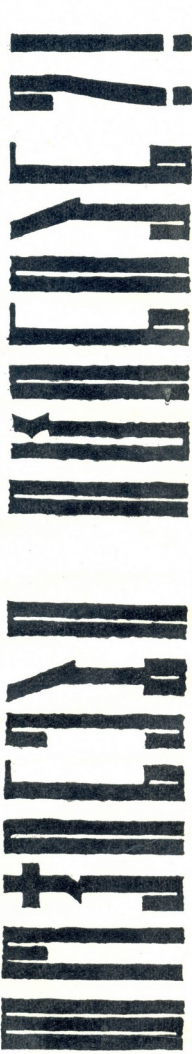
— მოუხდებაო. იქ ჰარობია ვაჯერებს, სადაც მე-
ტი ბავშვი... ბავშვებთან სასიათს ვამოიცილოს,
თორემ ოთახში გამოცეკვლი ბავშვს ჩიტებით გაუხს-
იძნელა გულიო... — კვლავ დაბადებული ვაძლიერ-
ებოდა ცრემლები ქეთი დღიდან. — ასე მიჩინა
ქვამებმა.

დღეა ჩვენთან მოვიდა და სამივეს მოგვცა
სულეტი. რა იყო ეს, რა უნდოდა დედას ამით ვა-
მოხატა? ზოღმს ვეზიხიდა, რომ ლუკმის მი-
ხიარეს გვიჩინდა, თუ სხვა რამის თქმა სურდა იმ
უაღვლო აღწრსით? დღესაც ვერ ვამიგია. მერე
იგი ქეთი დღიდან მიუხრუნდა და ვაძლიერებდა
უორსა:

— მოივიწყან სახეტა, ქეთო. — წუთით შე-
ჩერდა და დაჯერებებით შეაჯერებდა, თითქმის იმის
გაგება სურდა, როგორ მიმეჩვენებდა მისი ნათ-
ქვამი ქეთი დღიდან. — ცოტას თხავ იწვე-
ლებ... სუთიოდ დედალაც მყავს, თითო კვრებს
მიანც შევასვერებს ყოველდღიურად. შენ რა უნდა
მოუხრუნა ბავშვს, ქალაქში რას იმოწინ... მიო-
ვიწყან.

ძალიან გმადლობდი წავიდა ქეთი დედა ჩვენ-
გან. მეც კმაყოფილი ვიყავი, რომ მალე ჩემი ტო-
ლი ბიჭი შეყოლებოდა მინ, ერთად დავიძინებ-
დით, ერთად წავივლიდით ტყეში ფიშისათვის,
ერთად ვიმუშავებდით ყანაში, ერთად ვიხატებო-
დით მიღწერებში... მაგრამ ნაადრევად გარდაცა ჩე-
მა სისხარული, ვამოცუდდა მოლოდინი — დიამ-
მულ დღეს არ ამოვიყვანა ქეთი დეიდამ სახეტა.
არც ერთი ვერის შემდეგ ამოვიყვანა. მაშინ დე-
დამ ერთი დღით გაითავისუფლა თავი კოლექტი-
ვიდან და ქალაქს წავიდა. სიღამის დაჩრუნდა და
სამინელი ამბავი მოიტანა — სახეტა წინადღეს
მიმეცდარყო.

ამ ამბის შემდეგ თითქმის მეთოთხედმა საუკუნე
ვანელო და ახლაც, როცა იმზე სიტყვის ჩამოთ-
ვებზე, თვალწინ პატარა სახეტა დამიფლება, ხა-
სეტა, რომელსაც ვიღაც კბილბეჭდურკითხი აბ-
მახი ეპარება და თოვს უზიხრებს.

დახადებიდან სულ რაღაც ორიოდ თვის
თავზე ბავშვი ვაგანებებული თვალებით
შესტერის მის საწოლზე დაიდებულ ფერად
საოამაშობს და ვადადელებს დროს შერე-
რას აუღობს, რაც იმას მოწიფს, რომ პა-
ტარას შეხედვლობა უფიარობდა. მხედვე-
ლობის სწორა და სწორად ვაგნოთარებს და-
დად უწყობს ხელს, როგორც ფრთი, ასევე
ფრთით კარგად შერეულად საოამაშობს. რამ-
დენიმე ხნის შემდეგ ბავშვი ხელს ვაუწყ-
დის და როცა პატარა თითების შეხების შე-
დეგად საოამაშო გაიჩარებებს, ვაგარბუ-
ლი კულობასა და კულობის მოხვევას.

შორს წავაგვიყვანდა იმის ჩამოთვლა, თუ იმ
გრძობდა და ღამაში პერიოდის განმავლობა-
ში, რომელიც ბავშვს ასაკის შესრულება-
ში უნდა ვაგვლოს, რამდენი სიხარული
აღტაცების, და რაც მოთავრია, ვაგნებრივი
და ფიზიკური სარგებლობის მოტანა შეუძ-
ლია კარგ, ვაგნებაშვიდურ, ვემოცვნებით
შერეულეულ საოამაშობს.

ბავშვს ეს არა, დღესაც ჰგვრის საიმოცნ-
ებას კარგი საოამაშობა. მაგრამ რა დასანანი,
როცა ბავშვი რამდენიმე საათში მას „ხელს
მოუთავებს“ და, ვაგნებაშვიდური, რომ მას
ახლა დასწიან, კარგხანს აღარ უყდიან
ახლა საოამაშობს, დამწაშავის სახით შემო-
ცქერიო.

მაგრამ, განა ბავშვია უკვდილის ამასი
დამწაშავე? განა არ უყოფლა შემოხვევა,
რომ საოამაშო სახელი მიხვალამდე ვაგუ-
ქვებიათ და ბავშვის წინაშე თქვენ აღმოჩე-
ნილბარო „დამწაშავე“!

ბავშვი ვერ დაჯერებთ იმას, რომ სა-
ოამაშო ცუდად იყო ვაქეთებული. პატარამ
არ იცის, ვინა იმაში დამწაშავე, რომ მას
უკვდილის ეროფერობანი, უღიმღამო საოა-
მაშობები აქვს, რომლებზეც მალე იყრის
ვულს, სწავნიდება და საშუალოდ ეთხენში
მიაცდებს.

რამდენი გულდაწვევითი შოხობის წე-
რილი აქვს მიხედული რედაქციას ეს წე-
რილები სხვადასხვაწინაი სასიათისა; ზოგე-
ფორტი შოხობელი ცხარობს იმაზე, რომ იმა-
ტა საოამაშო იარაღებმა, როგორცაა მავა-
დლითაც, ქვეშები, სახლი (რომელსაც უხვად
უხვებს საკარგელობის სწარმოები), სიტტო-
ღობითი ტანეი, ავტობობი. შოხობები ვუღოს-
ტკივლის ვაგნოქვამენ, რომ ამ საოამაშო-
ებს შემუშობიათ ვეგადიან მოახდინონ
ბავშვზე. რასაც ჩვენს ხასენებით ვეთანხმე-
ბით. მაგრამ ეს ცალკე, დიდი თემაა, რომ
ღობს ვარჯიხავს ჩვენ ახლა არ შევადგა-
ბოთ; ზოგი უწყაყოფილია იმით, რომ საოა-
მაშობები ძალზე ძვირი ღირს, უწყაყოფისო-
ბა კი აღწყოფებულთა უხარისხო, უღამაშო
საოამაშობები.

და აი, რედაქციამ ვადაწვევითა მოწვეო
რედი საოამაშობების დამწაშდებულ სა-
წარმოებსა და იმ დაწვევებულბებში, რო-
მელითაც ეს საქმე ეტება.

პირველად სათამაშობის ფაბრიკას ვეწვივით; ნახული მოლოდინს გადაჭარბებს: რომელი არტლეს ვინცდა აიღო, ვატილებული უკეთეს შობებელოდობას დატოვებს, ვიდრე ფაბრიკად წოდებული ეს საწარმო. მოწუხებულ საქმეობაში სულ რაღაცნაირად ხასის სათამაშო შრომად და ისიც თითქმის ჩამოსაშლელი შრომდობით (სულ შემოხვევაში, ჩვენ ასეთი სურათი ვნახეთ). როცა ეს უჩი ხმაინადა გამოვთქვით, ფაბრიკის მთავარი ინჟინერი დ. ფირცხვალა ავირდა:— ეგ ჩვენი მრავალი არ არის, მასალა არ აკვლეონი, არა გვაქვს, ისიც უნახისხაოა. სულ ამას ვიხვეწებთ, წერლობითაც ვაზოგ უნდადგომო რგანობებს, არ იქნა, ვერ მოწესრიგდა!

ფაბრიკა უნაშბეს პოლიტიკონისხვან დამზადებულ სათამაშოებს. სათამაშო რბილი, ელასტიური და მიწოდებული ვატილები, როცა მას მაღალი წვეშ კვეშ გატარებულ პოლიტიკონისხვან აკეთებენ. დაბალი წვეშ კვეშ გატარებული პოლიტიკონი კი რგანსაეთი მაგარი და ურთია. წარმოებულნიც, ასეთი მასალისხვან დამზადებული, ვიწკით, იხვი ან დამონია ორი წლის ბავშვის მოძარე ხელში. ასეთმა სათამაშომ სულ იოლთა ვაე ვატლებს ან თვალი გამოთიხარის პატავს.

როცა უნდადგომ ინსტანციებში ამის შესახებ ვიყოთები, მასების გამოტანა ვაკვირებო, დანახული ვეულო ტრომანის აბრკლებო. და ისეთი ტრომანა ვაკვირებო, თითქმის მოქალაქებულ წრეში ვტრიალებოთ...

— რომლებ დედოფალთა გვარკვენი — ვიხეთი მთავარ ინჟინერს.

— !!

— როგორ, არცერთი დედოფალი არა გაქაქა!

ამს კი აღარ მოველოდით; განა შეგვეტყვა წარმოკვედგა, რომ მაღაზრების თარიღებზე წამოუტყებელი თოქინა-დედოფალბებინარ არცერთი არ იყო ქართული!

— ვინ გაწოდებთ ახალი სათამაშოების წინშეშ?

— საქართველოს ფილიალში მოაკვთ სათამაშოებს, ზოგერთს არჩევთ, არჩეულ სათამაშოებს განათლების სამინისტროსთან არსებულ სამხატვრო ახლებ ატიციებს და მერე ჩვენ ვაყიბთ ახლებს იქიდან.

სიტყა არ იყო! შეურაცხყოფილი კი დავხიო. რა ვაკვირებო სათამაშო! რატომ ვსახვი სხვას! განა საქართველოში დაილია დამაზადებულნი ხალხი?

ჩამდენი წარმონაქო სათამაშოს ვაკეთებთ შეიძლება უნდადგომო მოტივებზეს წარმოიგინებო, მხოლოდ სტალინი მერსულ წოდებულ ნახისქუდიანი, შარვაკულ გრძელწინებელოდობით, ქალმანინი შატბუბა წვეშში ბიე, ხელში სალომური; ანა—ნაწარმოებულ ლიბებელოდობა დარჩენი, გამოიყვინებულ, დახინდული თვალბებთ;

გრძელწინებამ, შეავალა ქეთიანი „იავანანამ არა ქნადან“.

მოიგონო კვენობა და ბერიკობა საქართველოში, არდენ სიხარულს მოუტანდა პატარების სასაცილო ნიღბები.

ფაბრიკის არა აქვს სკურთარი სამოდელო განყოფილება, უფრო მეტი, არა მკვას არც ერთი მხატვარი.

— შტაბი არ არის ვაეთავისწინებულნი, ნებას არ ვგროთვენ, — ვკიასუბებს ამაზე. რაც კიონით არ არის ვაეთავისწინებულნი, რა თქმაუნდა, იმას ვერ ვაკეთებენ. მაგრამ, ხომ შეიძლება დაისვას საქიბის ზემოდადგომო რგანობებში, ფხედებზე მისილი საქმეს. თუ საქიბო იქნა, პრესა, საზოგადოებრივი შრობა მოწვეული. ხომ არ იქნებოდა ისეთი პოლიტიკონის, თითქმის თავის შეწუხებდა ესწარმობით, უფროსეთან კამათს ერუბედადებო. რას იქნა, საქმისთვის, რომელსაც მთელი შეგნებით ვესხატებო, ზოგჯერ ერთგვარი „მსხვერპლიც“ უნდა ვაიღო. სათამაშოების ფაბრიკის შემდეგ სხვა საწარმოების ვეწვივით: თვალსაჩინო ხელსაწყოთა ფაბრიკას (ქ ქართული წვეშებს სათამაშოებს ნარჩენი მასალით) და უნიონალთა საზოგადოების საწარმოებს. ყველადა თითქმის ერთი და იგივე სურათი ვნახებო. დაკუნა უდაოდ ერთია: სათამაშოები ციტარა, რაც არის, ისიც სხვისი მიმაქეთი ვაკეთებულნი, უღამაზო და ერთფეროვანი.

— როცა მოსკოვში გამართულ სათამაშოების ბაზრობაზე ვიყავი,—განაცხადა კულტურის მინისტრის დირექტორმა აშხ. 6. ფლავიანოვიშვილმა. — არ ვიციდი სიტყვებით სდ დეკლამულივით, ყველაზე ცუდად საქართველო იყო წარდგენილი. ერთმა მხატვარმა ჩვენი პოლიტიკონის სათამაშოებზე მიმოითია და დემონსტრაციით მიიზიდა: განანახაო უკრდელს უქანა ფეხები წინაშე მოსულ ქონდეს (თბილისის ურუ-მუნჯთა საზოგადოების წარმომი), ანდა სპლის უურები დაეციკვიროს.

ჩვენ ვნახეთ დაწუნებული და წარმოებისთვის უნა დაბრუნებული სათამაშოების სია. ვნახეთ, აგრეთვე, უხარისხო სათამაშოების გამოშვებისთვის დაქირებულ საწარმოთა სიაც. მაგალითად, გასულ წელს დაქირებდნენ: ჭარხანა „ვაგაბი“ (9.744 მანეთი), სათამაშოების ფაბრიკა (2.859 მანეთი), უნიონალთა საზოგადოების მხატვრობის საწარმო (500 მანეთით).

ბავშვს ვინებრივად არც ერთი სათამაშო ისე არ აეთარებო, როგორც შექანურით, მოსამართო სათამაშოებს. მაგრამ საწუნურად, საქართველოში არც ერთი საწარმო არ უშვებო მოსამართო სათამაშოებს. ამა ომის იმიედო ვნახებო, რომ ნაყოფილს დატოვებოთ რიანზე შენდებო ჭარხანა, რომელც მხოლოდ მოსამართო სათამაშოებს გამოუშვებს და, აღ-

ბათ, ერთ-ორ წელში მაინც აიღებენ ხელში მათ ჩვენი პატარები.

უნებურად გვებედება კიოხვა: ეს ჭარხანა იმევე სიბილით ხომ არ აპირებს მუშაობას! — თვალის ვერ თუ არა მხატვრობა, ექნება თუ არა თავისი ხატონსტრუქტორი ბიურო, თუ ისევ მიზანების ვჭას დადებებია.

ჩამდენზე სიტყვა ფაბრის შესახებ. სათამაშოები რომ მჭირია, ეს არავისთვის ახალი არ არის. როცა საქმეში ჩავხვდით, დარწმუნდით, თუ საქმისამდე მტე დაინტერესებას, ვსაყურადობა და მონდობებს ვამოვიჩინო, თუ ჩვენი საწარმოები მთელი დედირითი იმეშვებენ და გამოუშვებენ ხარისხივან და სამართან, ბევრად მტე პროდუქციას, სათამაშოების ფაბრიკის შექირადება. მაშინ მცირებელსაინი შრომბედა შესწავლებენ უფრო ხშირად ვაგაბონ თავიანი პატარები კარგი სათამაშოებით.

ჩვენი უჩიო, აუცილებელია სათამაშოების ფაბრიკა და სხვა საწარმოებთან შეიქმნას საშოდელო განყოფილებები, მოწვეული იქნან მაღალი ვერობების მხატვრობის, რის შედეგადაც უდაოდ გაიზლება ნაშედეგი შემოქმედებითი მუშაობა. საქმისთვის სასარგებლო იქნება თუ საქართველოს სახალხო მეთურების საჭიროსთან დაარსება მხატვართა სპეცო, რომელიც საერთო ხელმძღვანელობას გაუწევდა ფაბრიკებს და საწარმოების მხატვრულ დარგს. აუცილებელია ხალხური ოსტატების მოზიდვაც. ამ მიზნით შეიძლება გამოცხადდეს კონკურსიც.

სათამაშოების საქიბის დიდი ხანა აწუხებს ჩვენი საზოგადოებრიობის, ამის შესახებ არა ერთხელ დარწმუნდა და თქმულია.

გვინდა, ჩვენი დიდების ხმაც შეუერთდეს ამ მოთხოვნებს;

გვინდა, თავისი დასვენები ვაკეთონ იმ საწარმოებმა და ორგანიზაციებმა, რომელთაც ეს ეტებათ;

გვინდა, ჩვენი პატარების ნათელი ბავშვობა უფრო მეტი შიარხით ფერებში გამდღერდეს.

...თორემ, რა აქვთ სასაცილო არარსებულ თორებებს!

რიდის მონაწილენი: ბ. ჩიბრაძე — საქართველოს ალც ცყის ინსტრუქტორი, მ. ბარბაქაძე — საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროსთან არსებულ სახმატვრო სტეპოს მდივანი, 6. მხარბაშვილი — დამსახურებული მესწავლებელი, 6. ბამბაძე — დიასახლისი, 5. მაროშინაძე — მალაზია „ბავშვთა საქაროს“ დირექტორი, 6. ბაბაქიშვილი — ვერხულ „საქართველოს ქალის“ მამობრივი უმუშაობისა და შრომბელთა წერობების განყოფილების გამევე.

სოციალ-დემოკრატიული რევოლუცია

ნობელია, რომ დროთა ვითარებაში ენა იცვლება. მაგალითად, დღევანდელი ქართული განსაკუთრებული გასული საუკუნეების ქართულსაგან; ახლა ყველა სხვა ენაშიც. ზოგი ცვლილება ენაში წარმოადგენს ენის განვითარებას. ისეთი ცვლილება, რომელიც მოვლავს მიუღწეველ და შეუჩინებელ მას დღემდე, თავისთავად მტკიცედ, წარმოადგენს ენის განვითარებას მაგალითად; ძველ ქართულში იყო ტრადიცია, დღესაც მტკიცედ; ძველად იყო კაცობანი, დედამიანი, დღეს — კაცობა, დედაც, ძველად, როგორც ჩანს, იტყობდნენ დიდიღმერთს. საუკუნეთა მანძილზე ეს სიტყვა შემოკლებულა ბოლოდან და ახლა ვაჰიბოთ დიდა, დიას, რუსულში ყოფილა ძველად спаси (спаси) бог (დებრთა გიშველოს), დღეს ვაჰებს спасати. სიტყვა государи — მეფე, ხელმწიფე, შევიწროვდა ახლა: ვერ государи, ცუდარს, მერვე იმხარბობდა იც, მერვე ცუ და ბოლოს მივიღეთ ს. მაგალითად: да-с, რაც უდრის да, ცუდარს, ე. ი. დას, ხელმწიფეს; почитаю с — почитаю, ცუდარს (ე. ი. მესმის, ხელმწიფეს) და ა. შ.

ხშირად ხდება ბოლო, რომ გარყვნილ სიტყვას იცვლება, მაგრამ, ძველად მას შინაარსი, ე. ი. ცვლება მას შინაშემოთა. მაგალითად, იცვლება ცხედარი ნიშნავდა საჭოლს, დღეს ნიშნავს მიცვა დღებულის გვამს; ძველ ქართულში მეფე გარბი ნიშნავდა ვაზამაცს, ბოლო ახლა ქართულში ნიშნავს მეტრეკეველს, გამძლეულს, მეფეებს; წინათ სახელმწიფოთ ნიშნავდა ქვეყანას, რომელიც კეთილად ხელმწიფეს, დღეს ნიშნავს ქვეყანას, რომელსაც კეთილ თავისი საკუთარი მიიფრობა. დღეს სახელმწიფოთს ცნებაში ხელმწიფოს ნატამაღვლ აღიარა.

ძლიერ სხვაობებია, სიტყვის შინაშემოთის ცვლილება-განვითარების ფენალსხრობით, რუსული работа, работая, работа და მრავალი სხვა სიტყვა, რომლებიც ნაწარმოება სიტყვისაგან раб (შინა). გამოდის, რომ, მაგალითად, работа არის შინა, работая — ვინც შინობას ეწევა, заработка — რაც შინას ერება და ა. შ., მაგრამ არც ერთი ამ სიტყვებში აღიარა შინის ცნების კვლი.

ახლია სიტყვათა ცვლილება-განვითარების გზები. ძალიან რთული და სასურველია ცვლილება-განვითარების გზა გაუღოს სიტყვას ბატონი — ვერ ქართულში შემოსულად და შემდეგ — ქართულში. სიტყვა ბატონი შემოსულია ლათინურიდან, სადაც ბატონი უს ნიშნავს მფარველს. მფარველი რომ შინაარსით ბატონად იქნა გაანგრეული, ეს ვადავია. მაგრამ უფრო ძნელი ამისაწყობია, თუ რატომ იცვალა ეს სიტყვა გარყვნილად.

უნდა ვიფიქროთ, რომ ლათინური ფუძე ბატონი-უს შემოვიდა ძალიან ადრე სპირიტუალისტობით (და არა სპირიტუალისტობით) გზით, და შემოვიდა საქართველოში არა უშუალოდ, არამედ მეგრების მეშვეობით. ეს ჩანს იქიდან, რომ მეგრულაში ნამ, რომელიც გაუბრძის „ტრ“ ჯაუფს (აქ სიტყვაში პატარ-ონს“), აღიქვამს იგი როგორც ბატონი (ურაოდ), რაც დღესაც იმხარება მეგრულში როგორც ნამ, მეგრულიდან შემოსულა ქართულში ბატონი, რომელიც მეგრულიდან აქვს თავისი ლექსიკონში სულხან-საბა ორბელიანის ყოველგვარი შენიშვნების გარეშე, ეს იმას ნიშნავს, რომ ბატონი (ურაოდ) იმხარებოდა ქართულშიც, სანამ არ მოხდა „პი“-ს შევიწროვლა „პი“-დ გარკვეული კანონზომიერების (ე. ვ. დისიმილაციური ნაწილად) ძალიან (ისე როგორც, მაგალითად, მიუღწერბი ცვაქვს ბატონი, მიღებულა პატარა-საგან). უფრო ვიან შემოსულა ქართულში — უკვე წერილობითი გზით — ბატონი.

ამჟამად შეგრძობენ ბატონის შინაშემოთის ცვლილება-განვითარების ისტორიას.

ფილიალური ურთიერთობის ხანაში სიტყვას ბატონი ქონდა სოციალური შინაარსი, მაგრამ მან თავდასარიბა შეიძინა თანადღობობითა და ასაკობრივი უფროს-უცროსობის გამოხატვლი შინაშემოთის. ხელმწიფეთა თანადღობობით ის ასაკით უცროსი უწოდებდა და შინაარსად უფროსს ბატონობით. ასეთი შინაარსით გამოიხატებოდა თავაზიანობა, პატივისცემა იმისადმი, ვისაც შინაარსადუნენ, ისეთ სიტყვებთან ერთად, როგორცაა დაბატონადი. მობატონადი, მიბატონე, მიბატონე და მისთანანი; ბატონობით შინაარსად ვინმესადმი გამოხატვად იმისვე, რასაც დღეს გამოხატავს თქვენობით შინაარსად. იმის შემდეგ, რაც ქართულში — ისე როგორც ყველა სხვა სალიტერატურო ენაში — შემოვიდა განმტკიცება თქვენობით შინაარსად, სიტყვა ბატონი დაყარა გამოხატვლილობითა სიღრმე და ზოგადად შეიხვედრებოდა იქვე ნაწილად. მაგალითად, დასაბუთების თავაზიანი პატივის გამოხატვად, „პი“-ს ნაცვლად ამოხრან — ბატონი (შევიწროვდა: „გიორგი“ — „ბატონი“). ამავე უფრო კარგად ჩანს ბატონის ძველი შინაარსობის დაყვითება და მისი გადაყვარება ნაწილად ის შორისგებულიად ისეთი შემოსევებით, როცა მოაპარებენ ვინმეს კარგად, თუ რა თქვა უფროსმა, და ჩაეკითხა მას თავისივე, მაგალითად, უფროსი ამბობს: „დღლით ადრე ადგეოთ“. უცროსს ვერ გათვინა კარგად და იმის ნაცვლად, რომ ვიკითხა: „რა ბრძანეთ?“ ან „როგორ“, ჩაეკითხა: „ბატონი“.

სრულშიშემოთის სიტყვას (მაგალიტად ვადავარება ხშირია ენაში). ზემოთ მოვსაღიანი იყო დღეს დაყვარება; ასეთივე, მაგალითად, ბიჭის (ბიჭის ცხან), უა, ქა (უა, ქალი) და ა. შ. უნას მხოლოდ, რომ გარყვნილად ბატონი ამ შევიწროვდა. სასაყურად ზოგადად შემოხვევები მას დაყარული აქვს ყოველგვარი შინაარსად იმხარება როგორც ამჟამული უშინაარსი, ზედმეტ სიტყვას; მაგალითად, შენ ხარ მეში ბატონი და სხვა (იხ. განმარტებითი ლექსიკონის I ტომი, გვ. 992).

არც ერთ სხვა ენაში, რამდენადაც ვიცი, არ მოშინა ბატონის გვივალენტიური სიტყვის ანალოგიური გადაყვარება. ამდენად, ბატონი ქართულს სპეციფური ლექსიკურ-სემანტიკური ერთეულია დაა ქვეული, ამიტომ არ შეიძლება ვინმესურად მისი გათანაბრება სხვა სიტყვებთან: работая, mister, monsieur და ა. შ.

ქართულში ბატონის ხმარება დღეს გვივალენტია თქვენობით სასურსა იმ სიტყვებთან ერთად, რომლებზეც ზემოთ ვამოხვევით (დამხმარი, მოხრძანდი, მიითვია და ა. შ.). როგორც არ შეიძლება დაყვარებით ქართულს ეს თავაზიანობის გამოხატვლი ზნეში, ისე არ შეიძლება ამოვილოთ ბატონი შინაარსობის სიტყვებთან იგი, ისე როგორც სხვენული ზნეში, იმდენად ფესვიოვებულია ქართულ დარბაზობურ მტკიცებლობა, რომ უნამოდ ქართულ დემოკრატება თავაზიანობად და ზრდილობის ის იფერი, რომელიც მას შეუქმნია საუკუნეთა განმავლობაში. პირებით, შინაარს თავიათა ესთეტიკური აღზრდის ერთერთი საშუალება უნდა იქნეს ზრდილობიანი, დინჯი და თავაზიანი მტკიცებულების ხანგრძლივა მათში.

ავალემიოსი ბიორბი ასკვლიანი

* აღსანიშნავია, რომ ამ მხრივ, ე. ი. თანადღობობრივი-ასაკობრივი უფროს-უცროსობის გამოხატვის შინაშემოთის, ბატონის ნაცვლად იმხარებოდა მისი გვივალენტი უფადი მტკარამეტ სასურსის თითქმის დასასრულმდე (უფადო ილია უფლო დამბრტია უფლო მამახახიოსი და ა. შ.).

ვაჩეში მუსის შემსრულებლის

პატარა ნანას მუსიკალური ნიჭი აღმოაჩინა. მშობლები არაფერს ზოგავდნენ იმიტოვს, რომ მისგან ყარგი მუსიკოსი დამდგარიყო.

გადაიდა წლები. ნანა მართლაც საუკეთესო მუსიკოსი დადგა. მაგრამ ბედნიერი მშობლები მუდღერობა მოულოდნელად დაირღვა—10 წლის გოგონას ზურგზე მწიფე-ლოფიანი გამრუდება და რაბიტის მკეთილად გამობატული წიწვნები აღმოაჩინდა.

ეს მაგალითი იმითმ მოვიყვანეთ, რომ ხშირად მშობლები გატაცებული არიან ბავშვის წარმატებით და აფიქსდებით ყველაზე მთავარი — ჯანმრთელობა.

ფორტეპიანოზე მეცადინეობის შემდგომ ორგანიზმი იღლება ე. ი. ქვეითდება შრომისუნარიანობა. ამ დროს მკლავები თითქოს მძიმდება, თითები ჰკარგავს ელასტიურობას, წეღის არეში შეიგრძნობა ტკივილი. მუსიკოსისათვის დამახასიათებელია ოდნეე მოშვეებული ჯდომა, დაშვეებული მხრებითა და შეუწეული მკერდი. ეს კი, თავის მხრივ, აჭვეითებს შრომის უნარს და იწვევს ტრანის ნორმალური მდგომარეობის დარღვევას. ირღვევა გულსისა და ფილტვების მოქმედება, სისხლის მიმოქცევა, ნივთიერებათა ცვლა და სხვა.

ადამიანის ორგანიზმში მუდმივი წინააღმდეგობა მომხრელ და გამწულ კუნთებს შორის. ამ წინააღმდეგობაში მომხრეები ჯობნიან. ეს ფიზიოლოგიური კანონზომიერება. მაგალითად, გაშლულ მდგომარეობაში თითებს დიდხანს ვერ გავაჩერებთ, ისინი თავისთავად მოიხრება.

სიძულე, ჯდომა, ტანის სწორად დაქერა გამწული კუნთების წინააღმდეგობის შედეგია. გადაღლის შემთხვევაში გამწული

კუნთები ღუნდება და კარგავს წინააღმდეგობის უნარს, რაც ხშირად ხანგრძლივი დროის განმავლობაში არასწორი ჯდომის, წოლის, სიარულის შედეგად ჩვევაში გადადის.

შეიძლება თუ არა ამის თავიდან აცილება, ანა და ეყვე არსებულის გამოსწორება? — შეიძლება და აუცილებელიცაა.

სისტემატურად შესარულეთ გამამხნეებელი ვარჯიშები, იარეთ ფეხით, მიიღეთ შხაბი ან ტანი დაიხილეთ სველი ტრლოთი. მეცადინეობის დროს, გადაღლის შემთხვევაში ჩაატარეთ 5-7 წუთიანი ვარჯიშები. ეს სისხლისს მატებს და შინაშენლოვნად აღიღებს შრომისუნარიანობას, აჭკარებს სისხლის მიმოქცევას, აწესრიგებს ნივთიერებათა ცვლას, აწესრიგებს ნერველ სისტემას.

გთავაზობთ ვარჯიშთა კომპლექსს, რომელიც გადაღლის შემთხვევაში იყვე, საშუაო ადგილთან ტარდება.

ვარჯიშის დაწყების წინ გამოილეთ ფანჯარა, ღრმად ჩაისუნთქეთ და ადიღებუ სიარული დაიწყეთ.

სიარულის დროს ისუნთქეთ ღრმად და ცხვირით.

I ვარჯიში

საწყის მდგომარეობა — დადგით თავისუფლად, მკლავები დაუშეთ.

შესრულება თვლაზე 1-2—აიწიეთ ცერებზე, მკლავები გაიტანეთ განზე და ზეით; თვლაზე 3-4 — დაეშეთ ტერფებზე. მკლავები დაუშეთ ძირს. ვარჯიში სრულდება ნელ ტემპში. გაიმეორეთ 3-4-ჯერ.

II ვარჯიში

საწყის მდგომარეობა — დადგით თავისუფლად, მკლავები განზე, თითები მოშვეეით.

შესრულება: ყოველ თვლაზე სწრაფად მოშვეეთ და გაშალეთ თითები; მკლავები გაიტანეთ წინ, ზეით და ქვეით. ვარჯიშს დამთავრების შემდეგ მოდუნებული მკლავები ასწიეთ ზეით და თავისუფლად დაუშეთ. გაიმეორეთ 4-6-ჯერ.

III ვარჯიში

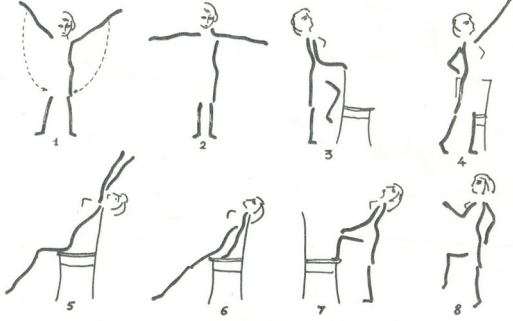
საწყის მდგომარეობა — დადგით სკამის უჯან, ხეულთ დაეყრდენით სკამის საზურგეს.

შესრულება: თვლაზე 1-2 — მუხლის სახარში მოხრილი ფეხი მაღლა ასწიეთ, წელში გაიხნიეთ, თავი გადასწიეთ უჯან; თვლაზე 3-4 — დაბრუნდით საწყის მდგომარეობას. ვარჯიში შესარულეთ ხან ერთი, ხან მეორე ფეხით, ნელ ტემპში, ენერჯიული ვახნიეთ. სუნთქვა თავისუფალია.

IV ვარჯიში

საწყის მდგომარეობა — დადგით სკამის გვერდით, ერთი ხელთ დაეყრდენით საზურგეს.

შესრულება: თვლაზე 1-2 — სკამიდან დააცილებული ფეხი გაიტანეთ უჯან, მკლავი აიტანეთ ზეით და გაიხნიეთ; თვლაზე 3-4 — დაბრუნდით საწყის მდგომარეობას. ვარჯიში ჩაატარეთ ხან ერთი, ხან მეორე ფეხით, რისთვისაც ზურგისკენ მოხრუნთით და საზურგეს დაეყრდენით ხან მარცხენა, ხან

მარცხენა ხელით. გაიმეორეთ 3-4-ჯერ: სუნ-
თქვა თავისუფალია.

V ვარჯიში

საწყისი მდგომარეობა — დაჭეილი სკამის
კიდებუ, ხელებით დაყურდნით მუხლებს.

შესრულება: თვლაზე 1-2 — ფეხები გაი-
ტანეთ წინ, ხელები ზევით და განზე; გაიზ-
ნოქეთ, თავი გადადეთ სკამის სახურავზე;
თვლაზე 3-4 — დაუბრუნდით საწყის მდგო-
მარეობას. გაიმეორეთ 3-4-ჯერ: ვარჯიში
სრულდება ნელ ტემპში, ენერგიული განზე-
ქით.

VI ვარჯიში

საწყისი მდგომარეობა — ჩამოჭეილი სკა-
მის კიდებუ, ხელებით დაყურდნით სკამს.

შესრულება: თვლაზე 1-2 — ფეხები გაი-
ტანეთ წინ, ტანი დააკლეთ სკამს, თავი გა-
დადეთ სკამის სახურავზე, გაიზნოქეთ; თვლა-
ზე 3-4 — დაუბრუნდით საწყის მდგომარეო-
ბას. ვარჯიში შესრულებული ნელ ტემპში.
სუნთქვა ნებისმიერ.

VII ვარჯიში

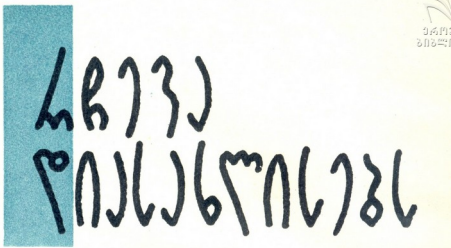
საწყისი მდგომარეობა — დადგეილი სკამის
წინ.

თვლაზე 1 — ფეხი დადგით სკამზე, ხე-
ლებით დაყურდნით მუხლებს; თვლაზე 2 —
გაიზნოქეთ, თავი გადასწიეთ უკან, მსკვლეები
განზე; თვლაზე 3 — დაუბრუნდით საწყის
მდგომარეობას (ხელებით დაყურდნით
მუხლებს); თვლაზე 4 — დაუშვით ფეხი. ვარ-
ჯიში შესრულებული ხან ერთი, ხან მეორე ფე-
ხით. გაიმეორეთ 3-4-ჯერ.

VIII ვარჯიში

ტანი პირდაპირ, მხრები გადაშალეთ,
ღრმად ჩაისუნთქეთ, მარცხენა მუხლი მაღლა
ასწიეთ და შეუდგეთ ადგილზე სიარულს.
სიარულის დროს ისუნთქეთ ღრმად, ცხვი-
რით.

**გინი პირმედასწილი,
სპორტის ისტატი.**

თუ სარეცხის საშრობ თოცს ბოლოებში
ლითონის რგოლებს შიშობათ, კარგად დაი-
ქიებება.

თუ ძეხვს შეწეამდე წინასწარი ამოკლებთ
რძეში, მერე ფეკილში, შეწეის დროს არ
დაიბნეება.

ტყავის ჩანთა კარგად იწმინდება კვერც-
ხის ცილაში დასველებული ნაჭრით.

გაჭრილი უმი კარტოფილი კარგად
წყულს ზეთის საღებავებით ნახატ სურა-
თებს, ასევე კარგად აცილებს იგი ზეთის
საღებავებით შეღებულ კარზე თითების ანა-
ბეჭდს.

გაჭრილი უმი კარტოფილი ადრინდელ
ფერს უბრუნებს სპილენძის ჩამუჭებულ
ნივთებს.

თუ თქვენ წყინად კერძში მტეტი მარილი
მოგივითდა, წყნში ჩაუშვით უმი კარ-
ტოფილის ნაჭერი, 2-3 ნაჭერ შეკაითან
ერთად; წყნის გემო ნორმალური გახდება.

ნიშნადრის სპორტისა და მარილის ნა-
რევით კარგად იწმინდება დაბინძურეი ლა-
ქები ტანსაცმელზე. ამ ნარევით დასველებთ
ბამბის ტანსაცმონი, წყუსეთი ლქას და დავი-
დეთ საცილებზე, რაკა გასრება, ლქის ადგი-
ლი კარგად გაწმინდეთ ჩოთქით.

მარში დასველებული ბამბის ტანსაცმონი
კარგად იწმინდება ფიფურის კურტკელო,
პირსაბანი და აბახანა.

ორი ნაჭერი შუკარი და ცოტადონი მშა-
რი შეგიძლიათ თფირი ლენის მაგიერ იხმა-
როთ ყველანაირ წყინად კერძში.

ზეწეული რომ გაუხეშდება, ცუდ პირზე
წუსეთი წყუსისა და გლიციერინის ნარევი.

ცოცხი მალე არ გაცდება, თუ ხმარების
წინ 2-3 საათით ცხელ მარილიან წყალში
ჩააბებთ.

თუ მაციკარის ზამთრის პერიოდში დიდი
ხნით გამოჩოთავთ, მისი კარი მკვიდროდ არ
დახურთოთ.

თუ დაუთოების წინ თეთრეულს დანა-
მათ ოდნავ თბილი წყუსით, ის გაცილებით
ადვილად დაუთოვდება, ეიარც ცვიი წყუსით
დანამულეო.

სიღამწეის დროს ანთიანად ადგილზე
დაიდეთ კვერცხის ცილაში დასველებული
ჩავირი. ის აყურებს ტყვიის და აშუშებს
კურილობას.

შუშის კიჭები და ბოთლები უფრო გა-
მკვივრულე გახდება თუ გავრცხებთ მარი-
ლიან წყალში და მერე გავალებთ ცივ
წყალში.

დანა რომ სწრაფად გაიუსოს, ნახევიარი
საათით ჩაბეთ მარილიან წყალში.

გარეკანზე — ექსპონატები გამოფინად — „მ შ ვ ი დ ო მ ბ ს ს ა დ ა რ ა ქ ო უ ტ“. პირველ გვერდზე — „მ ა მ ა“, მხატვარი
ნ ა ნ ა მ ე გ ხ ი ძ ე. მეორე გვერდზე — ი ბ ი ხ ა ი ა რ. მხატვარი რ. თ ო რ დ ი ა. „რ ე ვ ო ლ უ ც ი ა“, ქანდაკება ე. ა მ ა შ უ ე კ ლ ი ს.

რედაქტორი თეთ აბაშმაძე	სარედ. კოლეგია: მ. ბარათაშვილი, ნ. გურგენიძე, მ. კალანდაძე (პ. შვ. მღვიანი), ზ. კვაბაძე, თ. ლაშქარაშვილი, ვ. სირაძე, ქ. სიხა- რულიძე, ნ. შალუვაშვილი, ლ. შენგელია (მხატ. რედაქტორი), ნ. ჯავახიშვილი. ტექნიკური ქ. დემუროვა	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
---------------------------	---	---

რედაქციის მისამართი — სულხან-საბას ქ. № 15. ტელ. 9-98-71. ფხ. ფორმ. რაოდ. 1,75. პირობით ფორ. რაოდ. 5,3.
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 9/IV 65 წ. ქალაქის ზომა 60x92. ტრაჟივი 60,000 შვებ. 978 უე 03130 ფხის 80 კაბ.
საქ. კ. ცყის გამომცემლობის სტამბა № 1, ლენინის ქ. № 14.
ყოველთფარი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული უფრწილი „საქართველოს კალი“.
Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал «Сакартвелос кали».
Издательство ЦК КП Грузии.

УНИФОРМА РАБОТНИКОВ

80/134

ИНДЕКС 76178

ЭРМИТАЖ
САНКТ-ПЕТЕРБУРГ

